

ПОДОЛАЄМО
НАСЛІДКИ
ВІЙНИ **РАЗОМ**

УСПІШНІ ПРАКТИКИ ЩОДО ІНТЕГРАЦІЇ ВПО І БІЖЕНЦІВ

**України
Грузії
Вірменії
Росії, Північний Кавказ**

ПОДОЛАЄМО
НАСЛІДКИ
ВІЙНИ **РАЗОМ**

УСПІШНІ ПРАКТИКИ ЩОДО ІНТЕГРАЦІЇ ВПО І БІЖЕНЦІВ

України

Грузії

Вірменії

Росії, Північний Кавказ

Зміст

Вступ	11	Вірменські некомерційні організації	61
I. Організації – партнери	21	Фонд розвитку спільноти «Сім'я гранату»	62
DRA e.V./ДРА Deutsch-Russischer Austausch, Німецько-Російський Обмін (Німеччина)	22	Некомерційна організація «Жінки заради розвитку»	64
ГО «Країна вільних людей» (Україна)	26	Громадський центр «Ліутян тун»	66
Культурно-гуманітарний фонд «Сухумі» (Грузія)	30	Громадська організація «Хрест вірменського єднання»	68
Благодійна громадська організація «Вірменський Карітас» (Вірменія)	34	Північнокавказькі некомерційні організації	71
II. Організації – учасники проекту	39	Соціально орієнтована Дагестанська регіональна громадська організація «Октава»	72
Українські некомерційні організації	41	Чеченська регіональна громадська благодійна організація «Жіночий Ресурсний Центр»	74
Обласний благодійний фонд «Посмішка дитини»	42	Міжрегіональна громадська організація «Центр кавказької ініціативи»	76
Благодійний фонд «СВОЇ»	44	Чеченська регіональна громадська організація «Ресурсний соціально-психологічний центр „Заспокоєння душі“ (Сінтем)»	78
Громадська організація «Центр соціальних ініціатив та партнерства» (ЦСІП)	46	III. Успішні практики інтеграції ВПО і біженців в Україні, Грузії, Вірменії та на Північному Кавказі Росії	81
Благодійна організація «Благодійний фонд «Право на захист»	48	Український досвід інтеграції ВПО і біженців	85
Грузинські некомерційні організації	51	Короткий аналіз ситуації щодо інтеграції ВПО і біженців в Україні	86
Асоціація «Мирний і діловий Кавказ»	52	Освітня подорож Україною	89
Асоціація «Імеді» – рух жінок-ВПО заради миру	54		
Центр інтеграції та сприяння ВПО	56		
Центр громадської освіти «Сенакі»	58		

**Успішні приклади інтеграції ВПО і біженців
в Україні 95**

Благодійний фонд «Карітас Краматорськ» 96

Волонтерська ініціатива
«Станція Харків» 102

Громадська організація
«Донбас SOS» 108

Грузинський досвід інтеграції ВПО та біженців 115

Короткий аналіз ситуації з інтеграції ВПО
та біженців в Грузії 116

Освітній тур по Грузії 119

**Успішні приклади інтеграції ВПО
та біженців в Грузії 125**

Союз педагогів «Просвіта і Всесвіт» 126

Жіноча асоціація ВПО Consent 132

Благодійно-гуманітарний центр «Абхазеті» 138

Вірменський досвід інтеграції ВПО і біженців 145

Короткий аналіз ситуації з інтеграції ВПО
і біженців у Вірменії 146

Освітній тур Вірменією 149

**Успішні приклади інтеграції ВПО
і біженців у Вірменії 153**

Швейцарський гуманітарний фонд CASA 154

Національний центр розвитку малого
та середнього бізнесу Вірменії 160

Земляцька благодійна громадська
організація «Алепо» 166

**Північнокавказький досвід інтеграції ВПО
і біженців, Росія 173**

Короткий аналіз ситуації інтеграції ВПО
і біженців на Північному Кавказі 174

Представлення інтеграційної роботи
НКО Північного Кавказу 178

**Успішні приклади інтеграції ВПО і біженців
на Північному Кавказі 181**

Чеченська регіональна ГО Ресурсний
соціально-психологічний центр «Сінтем» 182

Центр кавказької ініціативи 186

Чеченська регіональна ГО
«Жіночий Ресурсний Центр» 188

Висновок 195

Про проект «Подолоємо наслідки війни разом» 207

Вступ

Про міжнародний обмін експертів громадянського суспільства України, Грузії, Вірменії та Північного Кавказу Росії на тему інтеграції ВПО і біженців

Ця брошура – результат трьох освітніх турів Україною, Грузією та Вірменією на тему інтеграції вимушених переселенців (ВПО) і біженців. У них брали участь 16 представників громадських організацій України, Грузії, Вірменії та Росії (Північний Кавказ).

Тури відбулися у 2017 р. в рамках одного з шести робочих напрямків міжнародного проекту «Подоласмо наслідки війни разом».

Робочий напрямок проекту «Інтеграція ВПО і біженців» спільно здійснили німецька НКО DRA (ДРА) і три партнери проекту: «Країна вільних людей» (Україна), культурно-гуманітарний фонд «Сухумі» (Грузія) і «Вірменський Карітас» (Вірменія).

Зібрані тут матеріали знайомлять читача як з організаторами і учасниками цих освітніх турів і їх роботою, так і з вибраними прикладами особливо цікавих, оригінальних і успішних практик організацій, що працюють в області інтеграції вимушених переселенців (ВПО) і біженців в трьох відвіданих країнах в Росії, Північний Кавказ.

Сподіваємося, що наша брошура буде корисна всім, хто працює в області інтеграції ВПО і біженців або цікавиться цією тематикою.

ПРО ПРОЕКТ «ПОДОЛАЄМО НАСЛІДКИ ВІЙНИ РАЗОМ»

Міжнародний проект «Подоласмо наслідки війни разом» (серпень 2016 – січень 2019 рр.) був розроблений і проведений німецькою неурядовою організацією «Німецько-Російський Обмін» (Deutsch-Russischer Austausch, DRA/ДРА) у співпраці з сімома неурядовими (громадськими) організаціями з п'яти країн – України, Грузії, Вірменії, Росії та Німеччини – за фінансової підтримки Міністерства закордонних справ Німеччини.

Основна мета проекту – підтримка громадянського суспільства в подоланні конфліктів, що виникли внаслідок військових дій, і запобігання нових поствоєнних конфліктів – особливо в Україні, де в результаті безперервних військових дій багато завдань вимагають швидкого рішення, а також в Грузії, Вірменії та на Північному Кавказі, де неурядові організації активно вирішують аналогічні проблеми.

Попередній проект, проведений ДРА і партнерами з цієї ж тематики в 2015-2016 рр., продемонстрував продуктивність живого спілкування між громадськими організаціями з різних регіонів, де відбувалися або відбуваються військові дії¹. При цьому ми вважаємо громадянське суспільство центральним фактором подолання конфліктів і миротворства у всіх країнах, що беруть участь в проекті².

¹ Поп. <https://kriegsfolgen-ueberwinden.de/ru/vorgaengerprojekt/schulungen-ver-netzungstreffen/soziale-integration/> та <https://kriegsfolgen-ueberwinden.de/ru/vorgaengerprojekt/schulungen-vernetzungstreffen/vernetzungstreffen-integration>

² Поп. <https://kriegsfolgen-ueberwinden.de/ru/vorgaengerprojekt>

Підтримка громадянського суспільства у вирішенні і запобіганні обумовлених війною проблем і конфліктів в рамках проекту здійснюється в багатьох форматах. Вони включають в себе:

- навчальні курси підвищення кваліфікації для мультиплікаторів і людей, які працюють в нижчеперелічених шести напрямках;
- фінансову та експертну підтримку невеликих проектів учасників навчань;
- міжнародні зустрічі представників недержавних організацій з (пост)конфліктних регіонів: міжнародні конференції, круглі столи та освітні тури;
- міжрегіональні інформаційні кампанії;
- публікацію інформаційних матеріалів і методичних посібників спеціальної літератури.

Тематично проект охоплює шість робочих напрямків:

- робота з травмами, зумовленими військовим конфліктом;
- стратегії протидії домашньому насильству, обумовленому наслідками війни;
- робота по досягненню діалогу і мирного врегулювання конфліктів за допомогою «форум-театру»;
- протидія дискримінації, зумовленої військовим конфліктом;
- інтеграція вимушених переселенців і біженців;
- сприяння розвитку соціального підприємництва для вирішення соціально-економічних конфліктів.

Детальний опис проекту «Подоласмо наслідки війни разом» ви знайдете на стор. 196-203 цього видання і на сайті проекту (на німецькій, українській, російській, англійській мовах): www.overcome-war.org.

ПРО РОБОЧИЙ НАПРЯМОК «ІНТЕГРАЦІЯ ВПО ТА БІЖЕНЦІВ»

Робочий напрямок проекту «Інтеграція ВПО і біженців» разом здійснювали чотири організації: німецька організація ДРА – НКО з більш ніж 25-річним досвідом німецько-східноєвропейського співробітництва громадянського суспільства з широким тематичним діапазоном, а всі три партнери з України, Грузії і Вірменії – «Країна вільних людей», культурно-гуманітарний фонд «Сухумі» і «Вірменський Карітас» – відносяться до провідних організацій по інтеграції ВПО і біженців в своїх країнах.

Більш докладним характеристикам цих чотирьох організацій-партнерів присвячена перша частина нашої публікації.

ПРО ОСВІТНІ ТУРИ

Головними заходами в рамках робочого напрямку проекту «Інтеграція ВПО і біженців» стали три семиденні освітні поїздки в Україну, Грузію та Вірменію, а також презентація робочого досвіду учасників з Росії (Північного Кавказу) та складання цієї брошури на основі результатів.

Під координацією керівника проекту Марії Слезачек (DRA/ДРА, Німеччина) освітні поїздки організували партнери-координатори: в Україні – Надія Хоменко («Країна вільних людей»), в Грузії – Алла Гамахарія і Мері Гелашвілі (Культурно-гуманітарний фонд «Сухумі»), у Вірменії – Діана Мірібян («Вірменський Карітас»). Поїздки допомагали використовувати досвід представників різних країн і реалізувати ноу-хау (як схоже, так і специфічне), напрацьовані активістами громадянського суспільства в різних (пост)військових регіонах в області інтеграції ВПО і біженців.

На участь в поїздках шляхом анкетного опитування було відібрано по чотири цивільних активіста з України, Грузії, Вірменії та Росії (Північного Кавказу). Метою поїздок були ті ж країни, за винятком Росії (з огляду на актуальні відносини між країнами учасників Північний Кавказ учасники проекту не відвідали).

Всі 16 учасників мають багатий досвід в роботі з інтеграції ВПО і біженців і представляють організації, які займають в своїх країнах провідне місце в цій галузі. Варто додати, що багато з цих організацій були створені ВПО. Таким чином, співробітники часто мають особистий досвід війни і вимушеної еміграції.

Всі 16 організацій-учасників представлені у другій частині нашого видання.

Протягом турів по Україні, Грузії та Вірменії 16 експертів відвідували по 10-12 організацій, що володіють високою професійною компетентністю. Це були як міжнародні, так і регіональні, і в переважній більшості неурядові організації. Їх ретельно вибрали організатори з України, Грузії та Вірменії, виходячи при цьому з тематичних інтересів учасників, які були заздалегідь опитані про те, відповіді на які питання і ідеї щодо вирішення яких проблем цікавлять їх в першу чергу. Ще один критерій – досвід відвіданих організацій повинен був становити інтерес не тільки для колег з-за кордону, але і для учасників з цієї ж країни.

Були представлені різні досліди і напрямки роботи по інтеграції ВПО і біженців: соціальне підприємництво; освітні, економічні, підприємницькі, культурні, соціальні, психологічні проекти; профілактики насильства; робота з молоддю; миротворча робота і багато іншого.

Після закінчення перед учасниками стояло важке завдання: вибрати з побаченого і почутого по три приклади особливо

успішних практик інтеграції ВПО і біженців з кожної країни. Щоб отримати більш об'єктивну оцінку, була розроблена анкета, яку заповнив кожен з 16 учасників освітнього туру. Проте обмежитися досвідом всього трьох організацій в кожній країні було складно. Справедливості заради треба визнати, що безліч хороших прикладів залишилися неописаними.

Представлені були і три приклади з Росії, Північного Кавказу. Оскільки поїздка туди не відбулася, описуються приклади з роботи організацій-учасників, які були представлені колегам і обговорені з ними під час поїздок.

Приклади успішних практик з чотирьох країн складають третю частину цієї брошури. Чотирьом розділам передують короткі аналізи ситуації з ВПО і біженцями в цих країнах і інформація про проведені в рамках нашого проекту освітні тури туди.

16 учасників освітніх поїздок кажуть, що цей досвід багато дав їм. Вони розповіли один одному про свої досягнення, познайомилися з роботою понад тридцяти інших організацій, вивчили та обговорили найрізноманітніші підходи в своїй спільній робочій області – інтеграції ВПО і біженців, поглибили свої знання, зібрали ідеї та враження. Між собою вони налагодили стійкі зв'язки, які відкривають нові можливості обміну, консультацій і співпраці.

Між країнами було виявлено багато спільного, але і свої відмінності. В Україні особливо вразили активне громадянське суспільство. Воно дивно швидко відреагувало на воєнні дії своїй країні і завдяки безлічі волонтерів дуже швидко створило різноманітні форми підтримки і інтеграції ВПО і біженців.

У Грузії особлива увага була приділена законодавчим заходам по інтеграції цільових груп, а також успішним освітнім проектам для молоді і методам лобювання. Ці методи українські колеги негайно втілили в життя у своїй країні. У Вірменії було представлено особливо багато успішних способів економічної

інтеграції ВПО і біженців, зокрема, у формі підтримки малого та соціального підприємництва в галузі туризму. Корисні ідеї були зачерпнуті і в області роботи з дітьми та підлітками. Колеги з Північного Кавказу представили проекти зі свого регіону, серед яких особливий інтерес учасників викликав багаторічний досвід і успішні практики психосоціальної підтримки біженців і внутрішньо переміщених осіб. Після закінчення поїздок трьома країнами колег з Північного Кавказу запросили до Грузії і України, щоб провести час в ретриті для активістів і активісток, яким загрожує емоційне вигорання, а також щоб провести присвячену реабілітації частину загальних тренінгів.

Дана публікація виходить у світ на чотирьох мовах – українській, російській, вірменській і грузинській. Ми сподіваємося, що знайдемо читачів, які зможуть познайомитися з успішним досвідом роботи в області інтеграції ВПО і біженців в Україні, Грузії, Вірменії та Росії (Північному Кавказі). Ці організації різні, але всіх об'єднує бажання допомогти ВПО, біженцям та іншим людям, яких торкнули наслідки війни, подолати разом ці наслідки, повернутися до гідного життя в своїх країнах і зробити все можливе, щоб запобігти виникненню нових конфліктів.

Алла Гамахарія

*Координаторка проекту
в Грузії і упорядниця видання*

Марія Слезачек

*Керівниця проекту
«Подолаємо наслідки війни разом»*

Відгуки 16 активістів-учасників, зібрані після кожної поїздки і після закінчення всього заходу, свідчать про успіх освітніх поїздок. Наприклад:

... про освітній тур Україною:

«Досвід відвіданих в Україні інтеграційних проектів дуже чітко представив величезний обсяг роботи: гуманітарна допомога, психосоціальна підтримка (...). Багато хто з них допомагали людям, організовували евакуацію жінок і дітей, а потім і інвалідів, наражаючи на небезпеку своє життя. Зараз вони працюють над вирішенням питань працевлаштування, психологічної адаптації, з дітьми і батьками, з розвитку малого бізнесу. Діють безкоштовні юридичні послуги, робиться адвокація та лобювання інтересів ВПО».

(Зі звітів грузинських учасників проекту)

... про освітній тур Грузією:

«Ми побачили масу чудових НКО, які роблять дуже багато для вирішення проблем. На багато питань отримали відповіді. Не весь контекст конфлікту в Грузії збігається з Україною. У нас є свої особливості. НКО Грузії досягли взаємодії громадянського сектору з владою, я побачила, що влада багато робить для своїх людей, навіть при тому негативі, який ми почули, я чітко бачила лінії підтримки від влади, і ось цю практику можна представляти в моїй країні як успішну практику».

(Зі звітів українських учасників проекту)

... про освітній тур Вірменією:

«Цікавий був церковний круглий стіл, у вірменському суспільстві церков дуже важлива. Приємно були здивовані єдністю допомоги біженцям, служінням диякона для різних конфесій, а також привітним ставленням місцевих жителів до біженців – нам тільки одна організація з 10 розповіла про факти дискримінації. Цьому потрібно вчитися».

(Зі звітів російських учасників проекту)

I. Організації – партнери

DRA e.V./ДРА **Deutsch-Russischer Austausch,** **Німецько-Російський Обмін** **(Німеччина)**

Німеччина, м. Берлін 13357
вул. Бадштрассе, 44
+49 (0) 30 44 66 800
info@austausch.org
austausch.org/ru
fb.com/draberlin

Громадська організація DRA (ДРА) є міжнародною некомерційною неурядовою організацією, яка базується у Берліні. Заснована в 1992 році в Берліні під назвою «Німецько-Російський Обмін» (Deutsch-Russischer Austausch, DRA/ДРА), організація почала свою роботу з метою підтримки розвитку демократичних процесів та громадянського суспільства в Росії. ДРА також працює в Німеччині, з 1997 року стала втілювати проекти в Україні та Білорусі, а згодом і в Грузії та Вірменії. При цьому DRA завжди співпрацює з партнерами із цих та інших країн, зокрема Польщі, Угорщини, Франції, Нідерландів, Боснії тощо.

У 2011 році DRA стала одним з ініціаторів і організаторів Цивільного Форуму ЄС – Росія (EU-Russia Civil Society Forum, CSF), до якого зараз належать приблизно 150 організацій. Крім того, організація стала одним із

засновників відкритої європейської платформи громадянського суспільства CivilM+, орієнтованої на сприяння об'єднанню громадських ініціатив і відновленню Донбасу.

Діяльність ДРА здійснюється виключно коштом грантів на проекти, добровільних пожертвуваль і членських внесків.

МІСІЯ

Підтримання і зміцнення європейського громадянського суспільства й створення транскордонної співпраці та мирного діалогу в демократичній Європі.

БАЧЕННЯ

Незалежне громадянське суспільство, плюралізм дискурсів і повага прав людини й громадянина є основними передумовами демократичного суспільства. Їх збереження і розвиток завжди залишатиметься актуальним завданням, що вимагає об'єднаних компетентних дій на міжнародному рівні. DRA разом з численними міжнародними партнерами робить внесок у досягнення цих цілей.

НАПРЯМИ ДІЯЛЬНОСТІ

- Зміцнення структур європейського громадянського суспільства, особливо в країнах пострадянського простору.
- Миротворство, врегулювання і превенція конфліктів.
- Міжетнічна та міжкультурна взаємодія.
- Інтеграція, інклюзія.
- Захист прав людини і громадянина.
- Громадянська активність і освіта.
- Демократична суспільність і вільні ЗМІ.
- Захист клімату та довкілля.

ВИДИ ДІЯЛЬНОСТІ

- Навчання, тренінги та освітні подорожі для підвищення кваліфікації суспільно активних фахівців і представників громадянського суспільства.
- Створення платформ для обміну досвідом та налагодження контактів між активістами і фахівцями зі Східної та Західної Європи: міжнародних конференцій, круглих столів, панельних дискусій, фестивалів.
- Програми з обміну волонтерів і фахівців з різних країн Східної та Західної Європи.
- Моніторингові місії в зонах конфлікту щодо порушень прав людини в Україні.
- Проведення аналітичних досліджень, публікації.
- Консультації для німецьких/західноєвропейських фондів, громадських і політичних об'єднань з питань співпраці зі Східною Європою.

ГО «Країна вільних людей» (Україна)

84333 Україна, м. Краматорськ
вул. Транспортна, 20
+38 099 022 66 75
kvl.org.ua
fb.com/ngocfp

ГО «Країна вільних людей» є головним українським партнером ДРА щодо реалізації проекту «Подоласмо наслідки війни разом».

ГО «Країна вільних людей» створена в квітні 2014 року силами громадських активістів Донбасу. Нині організація пройшла шлях розвитку від громадської ініціативи в складі трьох осіб до зміцнілої організації, яка вже надала різноманітну допомогу 47,5 тис. ВПО, 23 тис. громадян в зоні бойових дій. Крім того, силами співробітників і волонтерів були евакуйовані понад 4,5 тис. осіб із зони бойових дій, більш як 5 тис. дітей отримали психосоціальну підтримку. Організація працює в більш ніж 300 населених пунктах на прифронтових територіях, надаючи матеріальну і нематеріальну допомогу місцевому населенню.

МІСІЯ

Мінімізація наслідків воєнного конфлікту шляхом конструктивної взаємодії та реальних змін.

НАПРЯМКИ ДІЯЛЬНОСТІ

- Гуманітарна допомога і надання тимчасового житла.
- Мінімізація наслідків воєнного конфлікту та адвокація.
- Надання засобів до існування і економічний розвиток.
- Психосоціальна допомога постраждалому населенню.
- Захист і розвиток дітей та молоді.
- Миротворча діяльність.

ВИДИ ДІЯЛЬНОСТІ

- Забезпечення доступу до базових потреб для постраждалого населення через розподіл базової продуктової, непродовольчої, медичної, грошової допомоги.
- Створення і забезпечення місць компактного поселення.
- Зміцнення потенціалу суспільства і підвищення соціальної згуртованості через реалізацію соціально орієнтованих ініціатив.
- Підтримання ініціатив місцевих громад за допомогою програми «Ваучер за роботу».
- Допомога у відновленні й розвитку сільського господарства через підтримання дрібних фермерських господарств та кооперативів.
- Відновлення інфраструктури (створення проектної документації, капітальний ремонт шкіл, встановлення дитячих майданчиків у публічних місцях).

- Проведення адвокаційних кампаній, законотворча діяльність, організація роботи безоплатної юридичної приймальні для постраждалого населення і мобільних виїздів юристів у зону конфлікту, складання процесуальних документів і супровід у судах.
- Робота з психологічними травмами, спричиненими воєнним конфліктом, надання індивідуальної та групової психологічної допомоги.
- Психосоціальний супровід людей похилого віку, дітей і батьків із неблагополучних сімей, а також інших соціально вразливих категорій населення.
- Забезпечення зворотного зв'язку з постраждалим населенням за допомогою запуску гарячої лінії та розробки механізмів переадресації.
- Інтеграція дітей та молоді ВПО, суспільства, що приймає, і дітей учасників АТО за допомогою проведення реабілітаційних таборів, тематичних, розвиваючих, спортивних заходів; організація оздоровчих, екскурсійних подорожей і походів.
- Молодіжні клуби, що надають неформальну освіту та можливості для громадянської участі, підготовка і впровадження проектів молодіжних ініціатив.
- Розвиток культури взаєморозуміння між людьми в громаді через навчання діалогу між представниками різних груп для формування відкритого толерантного суспільства.
- Робота щодо досягнення діалогу і мирного врегулювання конфліктів.

Культурно-гуманітарний фонд «Сухумі» (Грузія)

4600 Грузія, м. Кутаїсі

вул. Мгалоблішвілі, 6

+99 543 127 29 02

womansukhumi@gmail.com

fsokhumi.ge

fb.com/fsokhumi

Жіноча НДО Культурно-гуманітарний фонд «Сухумі» створена вимушено переміщеними з Абхазії жінками в місті Кутаїсі (Західна Грузія) в 1997 році.

Початковим завданням організації була постконфліктна економічна, психологічна й соціальна реабілітація жінок-ВПО з Абхазії, які постраждали після грузино-абхазького конфлікту (14 серпня 1992 року – 30 вересня 1993 року) і проживають у Кутаїсі, а поступово робота поширилася на всю Західну Грузію (Імереті, Мегрелія, Гурія, Аджарія).

Насамперед було визначено гендерний вектор діяльності. Він був спрямований на жінку, на її побут і основні потреби, і мав на меті створення можливостей для її сталого розвитку, змінення її положення в сім'ї та суспільстві на краще.

МІСІЯ

Розвиток жіночої активності через освітню, правову, економічну, соціальну і культурну діяльність для посилення ролі жінок у будівництві демократичного суспільства в Грузії в процесі мирного врегулювання конфлікту.

БАЧЕННЯ

Досягнення гендерної рівності та миру без насильства.

НАПРЯМКИ ДІЯЛЬНОСТІ

- Жінка й гендерна рівність.
- Жінка й миробудівництво.
- Жінка й ненасильницьке суспільство.
- Робота з молоддю.
- Робота з ВПО.

ВИДИ ДІЯЛЬНОСТІ

Намічені цілі організація реалізує через громадянську освіту, дослідження, інформування й адвокацію за допомогою:

- громадянська освіта – тренінги, воркшопи, майстер-класи;
- дослідження – опитування, поглиблені інтерв'ю, фокус-групи, аналіз;
- інформування/пропаганда – суспільні дебати, круглі столи, ініціативи в законодавстві, друковані видання, цивільні форуми, соціальні кліпи, радіо- й телепередачі, реклами, фільми, форум-театр, театр тіней;
- консультації – юридичні, психологічні, репродуктивні.

У ФОНДІ «СУХУМІ» В ЗАХІДНІЙ ГРУЗІЇ ПРАЦЮЮТЬ:

- Дев'ять центрів підтримки жінок.
- Вісім клубів жінок-виборців.
- Чотири гендерних консультативних ради.
- Дев'ять молодіжних клубів.
- Форум-театр.
- Театр тіней.

Благодійна громадська організація «Вірменський Карітас» (Вірменія)

3118 Республіка Вірменія, провінція Ширак,
Гюмрі 3118, вул. В. Саргсяна, пров. 3, буд. 8
+374 312 57 201

info@caritas.am, caritas@
caritasarmenia.org
caritas.am
fb.com/ArmenianCaritas

«Вірменський Карітас» – благодійна громадська організація, яка була заснована в 1995 році Вірменською католицькою церквою. «Вірменський Карітас», маючи статус благодійної громадської організації, концентрує свої зусилля на програмах соціального захисту, розвитку громад для покращення умов життя й освіти, суспільного здоров'я найбільш вразливих соціальних груп; програмах міграції та інтеграції для здійснення заходів щодо стійкої реінтеграції переселенців, що повертаються. А також на гуманітарній діяльності та діяльності в галузі розвитку. Від початку своєї діяльності «Вірменський Карітас» надав безпосередню допомогу тисячам людей у 125 громадах Вірменії і продовжує здійснювати свої програми на всій території Вірменії, зокрема в провінціях Ширак, Лорі, Гегаркунік, Арарат і столиці Єреван. В рамках інтеграційної діяльності організації понад 2000 сирійських вірмен скористалися різними спектрами допомоги.

Сьогодні «Вірменський Карітас» має міцну інституційну базу з чітко визначеною місією і баченням, величезною кількістю місцевих і міжнародних партнерів. «Вірменський Карітас» є членом конфедерації Caritas Internationalis і Caritas Europe, а також міжнародної мережі Caritas, яка складається з понад 160 членів і надає екстрену допомогу і підтримку країнам з усього світу.

МІСІЯ

Служити різноманітним вразливим групам із любов'ю і співчуттям, поважаючи гідність кожної людини.

БАЧЕННЯ

Довгострокові позитивні зміни в житті людей через сприяння соціальної справедливості та сталий розвиток у Вірменії.

НАПРЯМКИ ДІЯЛЬНОСТІ

- Соціальний захист дітей.
- Соціальне включення людей з інвалідністю (інклюзія).
- Соціальне включення і догляд за людьми похилого віку.
- Зниження ризику стихійного лиха і реагування на надзвичайні ситуації.
- Розвиток громад.
- Міграція та інтеграція.
- Організаційний розвиток «ВК».

ВИДИ ДІЯЛЬНОСТІ

Поряд із задоволенням основних потреб та проведенням заходів з догляду та розвитку для цільових груп «Вірменський Карітас» також концентрує свої зусилля на пропагандистських діях і перегляді державної соціальної політики, спрямованої на забезпечення більш сталих змін:

- різноманітні проекти для надання гуманітарної допомоги сирійським вірменам; в основному допомога полягала в забезпеченні умов життя для найбільш вразливих біженців з Сирії;
- надання продуктів харчування, засобів гігієни, зимового одягу, медикаментів і медичної допомоги, оплата вартості оренди та комунальних послуг, а також підтримка мовних курсів та участь у різноманітних базарах, ярмарках вакансій для біженців з Сирії;
- доступ до інформації про вакансії, агентства з оренди житла, школи та університети, медичні послуги і тренінги для біженців;
- заходи для допомоги в інтеграції сирійських вірмен: надання інструментів після закінчення професійних курсів, організація бізнес-тренінгів;
- кредитування для малого і середнього бізнесу;
- організація мовних курсів;
- надання юридичної допомоги.

Усі дії спрямовані на створення і отримання прибутку, а також вирішення проблем зайнятості сирійських вірмен, оскільки від цих вирішальних чинників залежить успіх інтеграції.

II. Організації

—

учасники проекту

**Українські
некомерційні
організації**

Обласний благодійний фонд «Посмішка дитини»

69035 Україна, Запоріжжя
вул. Незалежної України, 40а, оф. 14
+38 050 321 12 88, +38 093 323 47 73
childsmile.zp@gmail.com
childsmile.org.ua
fb.com/childsmilezp

Запорізький обласний благодійний фонд
«Посмішка дитини» офіційно зареєстрований
25 квітня 2013 року.

МІСІЯ

Сприяння соціальній адаптації та інтеграції в культуру й суспільство дітей зі шкіл-інтернатів та центрів соціально-психологічної реабілітації, неблагополучних, соціально вразливих сімей, внутрішньо переміщених осіб і населення, яке постраждало від конфлікту на сході України через надання адресної допомоги, реалізацію комплексних програм і заходів.

НАПРЯМКИ ДІЯЛЬНОСТІ

У Запорізькій і Донецькій областях (підконтрольній українському уряду частині) фонд реалізує програми щодо надання психологічної і юридичної допомоги, допомоги в працевлаштуванні, допомоги соціальних працівників, призначення

кеш-грантів. Також працюють пункти сімейного та дитячого розвитку в Запорізькій і Донецькій областях, у яких проводяться комплексні заняття, спрямовані на психосоціальну підтримку сім'ї загалом.

З 2015 року системно проводиться загальноміський сімейний фестиваль «Коло друзів», спрямований на інтеграцію ВПО до місцевої громади.

За 2016 рік було надано допомогу 20 609 особам.

Благодійний фонд «СВОЇ»

04070, Україна, м. Київ
вул. Пушкінська, 24б
+38 063 233 09 91, +38 066 135 88 51
o.sukorukova@svoyi.com.
ua; office@svoyi.com.ua
svoyi.com.ua/uk
fb.com/cf.svoyi

МІСІЯ ТА НАПРЯМКИ ДІЯЛЬНОСТІ

Благодійна організація «БФ „СВОЇ“» створена волонтерами в серпні 2014 року для надання допомоги ВПО з Донецької та Луганської областей і АР Крим. Спочатку, коли потік людей, які залишили свої будинки у зв'язку з воєнними діями, був дуже великим, фонд намагався забезпечити людей, які поспішно втікали від небезпеки, речами першої необхідності – їжею, одягом, продуктами харчування, побутовими речами та ліками. Тоді всі вірили, що все це ненадовго, і люди повернуться до своїх домівок.

Але згодом стало зрозуміло, що повернення ВПО додому відбудеться не так швидко, як хотілося, і люди не менше, ніж речей першої необхідності, потребують допомоги в інтеграції в нове суспільство.

Волонтерами фонду були організовані тренінги, які допомагали в працевлаштуванні, курси початкової комп'ютерної грамотності,

на яких людей старшого віку вчили користуватися інтернетом, найпростішими програмами й соціальними мережами, що набагато полегшило їм пошук роботи, необхідних для побуту речей, відкрило доступ до ресурсів, які надавали допомогу ВПО, допомогло тримати зв'язок із родичами і близькими, яких розкидало всією Україною.

Дуже важко було й дітям входити у нові спільноти. Для них БО «БФ „СВОЇ“» реалізувала цілу низку проектів для їхньої соціалізації та інтеграції до місцевої громади.

Влітку 2015 року упродовж трьох місяців у волонтерському центрі працював денний дитячий табір «Літо на Фролівській», який дав змогу 250 дітям із сімей ВПО краще познайомитися з Києвом, полюбити своє нове місто, дізнатися про можливості вступу до ВНЗ і професії, яких потребує місто.

Починаючи з вересня 2015 року і дотепер працює суботній клуб для дітей із сімей ВПО «Під дахом», у якому проходять цікаві майстер-класи, екскурсії, заняття з англійської мови. Учні випускних класів мають можливість підготуватися до ЗНО з української мови та літератури, історії України. Ми заохочуємо дітей запрошувати до клубу своїх нових місцевих друзів, залучаємо місцевих дітей, які опинилися в складних життєвих умовах до занять у підлітковому клубі.

У волонтерському центрі, відкритому фондом у серпні 2014, «Фролівська 9/11» разом з волонтерами-кизянами працювали волонтери-ВПО. Люди приходили по допомогу і за кілька днів поверталися, щоб допомогти іншим. Зараз серед постійних волонтерів фонду 70% – це ВПО.

Громадська організація «Центр соціальних ініціатив та партнерства» (ЦСІП)

18001 Україна, Черкаська обл., м. Черкаси,
вул. Благовісна, 170
+38 099 930 00 67, +38 099 342 91 12
csip.ngo@gmail.com
fb.com/CSIPngo

НАПРЯМКИ ДІЯЛЬНОСТІ

- Інтеграція вимушено переміщених осіб.
- Молодіжні проекти, спрямовані на розвиток і підтримку молодіжної ініціативи у сфері миротворства, антидискримінації, соціальної активності.
- Проекти неформальної освіти у сфері міжнародного обміну досвідом і міжнародної співпраці.
- Захист прав жінок та їхня соціалізація.
- Проекти, спрямовані на згуртування суспільства.

Крім цього, представники громадської організації «ЦСІП» були організаторами круглих столів із представниками місцевої влади та органів соціального захисту для забезпечення прав і свобод ВПО, неодноразово брали участь у телеефірах з тематикою щодо переселенців для спростування стереотипів і зменшення напруженості між

місцевими громадами і ВПО.

Роз'яснювальна робота і висвітлення життя ВПО на новому місці, взаємодія з місцевою громадою, проведення різних заходів і просте спілкування сприяють руйнуванню стереотипів і упереджень щодо ВПО і, як наслідок, зменшують напруженість в суспільстві, а ВПО надають сил і необхідне визнання для інтеграції до суспільства, яке вони вимушено або за власним бажанням обрали новою домівкою.

Благодійна організація «Благодійний фонд «Право на захист»

04071 Україна, м. Київ
вул. Щекавицька, 55
+38 044 337 17 62
a.galkin@r2p.org.ua
r2p.org.ua
fb.com/right2protection

БФ «Право на захист» – благодійний фонд, який захищає права шукачів притулку, біженців, осіб без громадянства і без документів, внутрішньо переміщених осіб та постраждалих унаслідок конфлікту (далі – бенефіціари).

БФ «Право на захист» – визнаний лідер громадського сектору у сфері міграції в Україні. Наші бенефіціари мають усі умови для безпечного та гідного життя.

МІСІЯ

Ми прагнемо полегшити для своїх бенефіціарів негативні наслідки масових конфліктів, репресивних режимів та природних катаклізмів. БФ «Право на захист» захищає права бенефіціарів, надає допомогу і сприяє створенню умов для побудови нового, безпечного та гідного життя.

БАЧЕННЯ

Ми робимо внесок у зростання соціальної та економічної стабільності та безпеки в Україні й усьому світі.

ВИДИ ДІЯЛЬНОСТІ

- Захищаємо права бенефіціарів через пряму правову допомогу.
- Проводимо регулярні моніторинги стану дотримання прав і свобод людини.
- Просуваємо системні зміни за допомогою адвокаційних інструментів, включно із веденням стратегічних судових справ на національному й міжнародному рівнях та участі в законотворчій діяльності.
- Підвищуємо рівень обізнаності суспільства й наших бенефіціарів щодо міграційних питань та їхніх прав.
- Допомагаємо фахівцям, які працюють у державних структурах зміцнювати професійний потенціал та підвищувати обізнаність щодо прав людини через освітні та тренінгові програми.
- Підвищуємо обізнаність українського суспільства щодо проблем наших бенефіціарів.
- Розвиваємо громадянське суспільство, надаючи підтримку ініціативам активістів, сприяємо їхньому інституційному та професійному зростанню задля впровадження інноваційного підходу у сфері допомоги бенефіціарам.
- Надаємо гуманітарну допомогу найбільш уразливим групам населення.

Грузинські некомерційні організації

Асоціація «Мирний і діловий Кавказ»

4600, Грузія, Кутаїсі
вул. Гугунава, 1
+995 043 126 51 06
alu.gamakharia@mail.ru
apbc.ge

В організації працює 30 осіб.

МІСІЯ

Підтримання мирної трансформації-вирішення конфлікту. Зниження безробіття й бідності серед представників соціально вразливої частини суспільства.

ЗАВДАННЯ

- Забезпечення доступності джерел прибутку і працевлаштування для вразливої частини суспільства, переважно ВПО і мігрантів.
- Підтримка підвищення довіри між конфліктуючими сторонами й мирної трансформації конфлікту.

ГЕОГРАФІЯ

Імереті, Самеґрело, Абхазія, Південна Осетія, Картлі.

Польові офіси: с. Хурча (Зугдідський муніципалітет), с. Переві (Сачхерський муніципалітет).

ДІЯЛЬНІСТЬ

Підтримка підвищення довіри і зближення грузино-абхазької та грузино-осетинської сторін. Розвиток соціально-гуманітарних та економічно-ділових зв'язків між громадами, розділеними внаслідок конфлікту.

МЕТОДИ РОБОТИ

Пошук бенефіціарів здійснюється в Абхазії та в Південній Осетії за допомогою партнерів і польових офісів.

ДОСЯГНЕННЯ У СФЕРІ ІНТЕГРАЦІЇ ВПО

Підтримка стажування та працевлаштування кандидатів-ВПО у створеному в 2014 році бізнес-інкубаторі.

Асоціація «Імеді» – рух жінок-ВПО заради миру

100, Грузія, м. Зугдіді
вул. Шота Руставелі, 92
+0415 25 20 29, +995 599 91 93 22
medi-info@yandex.ru
kristina-kilanava@yandex.ru
fb.com/infoimedi

В організації працює 19 осіб (4 особи в штаті, 15 осіб за контрактом).

МІСІЯ І ЗАДАЧІ

Сприяння участі жінок у процесах вирішення конфлікту і побудови миру, психосоціальна та економічна реабілітація ВПО.

ГЕОГРАФІЯ

Самегрело-Земо Сванеті, Зугдіді.

ДІЯЛЬНІСТЬ

Захист прав жінок, інформування, неформальна освіта жінок і молодих дівчат, психосоціальна реабілітація, миробудівництво, адвокація проблем ВПО, гендерна рівність, інституційний розвиток.

МЕТОДИ РОБОТИ

Визначення стратегії діяльності організації, пошук бенефіціарів, розроблення плану дії, ведення кампанії адвокації, надання соціальних сервісів.

ДОСЯГНЕННЯ У СФЕРІ ІНТЕГРАЦІЇ ВПО

- Підтримання соціально-економічної та культурної інтеграції ВПО до місцевої громади (соціальні сервіси, акції, культурні заходи та ін.).
- Миротворча мережа жінок Самегрело-Земо Сванеті (за участю місцевих жінок і жінок-ВПО).

Центр інтеграції та сприяння ВПО

5900 Грузія, м. Хоні
Військове містечко 85/26
+995 598 35 03 62

В організації працює шість осіб.

МІСІЯ

Надання допомоги ВПО щодо інформування та адвокації принципово важливих для них питань.

ГЕОГРАФІЯ

м. Хоні, військове містечко, поселення ВПО.

ДІЯЛЬНІСТЬ

- Участь у судових процесах щодо захисту інтересів ВПО, виходячи з їхніх потреб.
- Участь у виборах у ролі спостерігачів на всіх рівнях – у місцевих і парламентських.

МЕТОДИ РОБОТИ

На початку переважно ходили в поселення, де проживають ВПО, і методом опитування вивчали їхні проблеми. Потім проводилася адвокація на різних рівнях. В подальшому самі ВПО стали звертатися, і спільно вирішувати питання щодо врегулювання їхніх проблем.

ДОСЯГНЕННЯ У СФЕРІ ІНТЕГРАЦІЇ ВПО

- Вирішення проблеми, яку довелося подати до відома президента: ремонт п'яти корпусів ВПО, виключених зі списку 17 корпусів, у яких провели ремонт.
- Вирішення питання з водопостачанням у селищі компактного проживання ВПО. Наразі забезпечено цілодобове водопостачання.
- Вирішено проблеми газифікації, проведено монтаж опалювальної системи, прокладені дороги та ін.

Центр громадської освіти «Сенакі»

4100 Грузія, м. Сенакі, військове містечко
Саледжихський муніципалітет, м. Джварі,
вул. Андрія Пірвелцодобулі, 141
+041 3273200; +995 577 5766 55
senaki.cec@gmail.com

В організації працює 35 осіб (серед них вісім постійних співробітників).

МІСІЯ

Неформальна освіта, формування громадянського суспільства, працевлаштування, інтеграція соціально вразливих верств населення..

ЗАВДАННЯ

- Сприяння громадській та соціальній інтеграції ВПО, а також соціально незахищеної молоді, жінок, осіб з обмеженими можливостями через професійну освіту і працевлаштування.
- Підтримання громадянської активності, цивільних ініціатив, процесів розвитку громад.
- Сприяння розвитку підприємництва та малого бізнесу.
- Сприяння поточним реформам у сфері освіти.
- Сприяння формуванню громадянського суспільства та розвитку демократичних процесів.

ГЕОГРАФІЯ

Муніципалітети Сенакі, Хобі, Абаша, Чхороцку.

ДІЯЛЬНІСТЬ

Неформальна освіта.

МЕТОДИ РОБОТИ

Опитування, мобілізація і підвищення мотивації бенефіціарів.

ДОСЯГНЕННЯ У СФЕРІ ІНТЕГРАЦІЇ ВПО

За 2010–2017 рр. стажування пройшли 13 268 бенефіціарів, зокрема 9 824 ВПО, працевлаштовано 1 356 осіб, з них 983 ВПО.

**Вірменські
некомерційні
організації**

Фонд розвитку спільноти «Сім'я гранату»

1301-1304 Вірменія
Гегаркунікська обл.
м. Чамбарак
+37493 07 24 75
nunemir@mail.ru

МІСІЯ І НАПРЯМКИ ДІЯЛЬНОСТІ

Місія заснованого у 2014 р. фонду полягає у сприянні соціально-економічному, культурно-освітньому розвитку, створенні інфраструктури, інтеграції членів спільноти до громадянського суспільства у місті Чамбарак і сусідніх 14 сільських громадах.

Чамбаракська область – прикордонне поселення. Тут проживає значна кількість біженців з Азербайджану й анклаву Арцвашен. У проектах нашого Фонду ми переважно обираємо їх за цільову групу, намагаючись допомогти інтегруватися до життя спільноти.

Беручи до уваги те, що Чамбаракська область є прикордонним з Азербайджаном поселенням, і той факт, що тут високий рівень бідності, наш Фонд керується пріоритетами соціально-економічного розвитку громади, скорочення бідності, захисту прав людини та інтеграції всіх членів спільнот до суспільного життя.

Завдяки проектам нашого Фонду ми допомагаємо біженцям долати мовні бар'єри, сприяємо соціалізації жінок через традиційні вірменські ремесла (рукоділья, килимарство тощо), одночасно розв'язуючи ще й проблему зайнятості.

Однією з цілей нашого Фонду є залучення молоді міста Чамбарак до волонтерської та громадської діяльності. Ми вважаємо, що в процесі інтеграції біженців до життя спільнот важлива їхня участь у процесах управління громадою й бюджетного контролю. На досягнення цієї мети був спрямований проект «Оцінювання публічності та прозорості бюджетних процесів і участі членів спільноти в цих процесах». Для вирішення проблем були організовані круглі столи, зустрічі з представниками місцевих органів влади та мешканців громад.

В інтеграції біженців не менш важливе забезпечення здорового способу життя та повноцінного дитинства для їхніх дітей. Для цього в межах проекту «Молоді добровольці зі спільнотою для себе» в селах Мартуні і Ттуджур були побудовані ігрові майданчики.

Некомерційна організація «Жінки заради розвитку»

3118 Вірменія, м. Гюмрі
вул. Шагіняна, 6а, оф. 16
+374 3123 30 07, +3 749 339 08 72
goharmark@gmail.com
wfd.am
fb.com/womenfordevelopment

НДО «Жінки заради розвитку» створена в 1997 році у місті Гюмрі Республіки Вірменія.

МІСІЯ

Сприяти здійсненню демократичних реформ, скороченню бідності, розгортанню процесів розвитку, що відбуваються у Вірменії.

БАЧЕННЯ

Мінімізувати різницю соціально-економічних умов між містами й сільськими громадами у Вірменії і сприяти миру в регіоні.

НАПРЯМКИ ДІЯЛЬНОСТІ

- Навчання миру і розв'язанню конфліктів.
- Розвиток сільських громад.
- Права жінок.

ВИДИ ДІЯЛЬНОСТІ

- Проект «Навчання миру і мирному розв'язанню конфліктів у школах Вірменії» (з 2002 р.).
- Тренінги з мирного розв'язання конфліктів для вчителів, батьків, колективів шкіл.
- Інституціоналізація навчання миру в школах Вірменії (з 2015 р.).
- Щорічні виставки малюнків миру (з 2015 р.).
- Молодіжний літній табір миру у громадах провінції Ширак (2017 р.).
- Обмін досвідом з партнерами (з 2014 р.).
- Освітня платформа миротворства (з 2017 р.).
- Конференції з питань миротворства (2007-2017).

Навчання пройшли більш ніж 100 000 школярів і 6 000 вчителів із 850 шкіл Вірменії (понад 60% всіх шкіл Вірменії).

- Проект «Сільський громадський розвиток і миротворство через навчання миру»

У межах програми реалізовано 23 соціальних і два бізнес-проекти.

ПЛАН НА МАЙБУТНЄ

Розвиток практичних методів миротворства у регіоні через навчання миру і здійснення конструктивних спільних заходів з партнерами.

Громадський центр «Ліутян тун»

3119 Вірменія, м. Гюмрі
вул. Лисиняна, 6
+37493 62 04 55
liutjan-tun@mail.ru

Громадський центр «Ліутян тун» («Дім достатку») – це громадська організація, яка була створена 16 квітня 2003 року.

МІСІЯ І НАПРЯМКИ ДІЯЛЬНОСТІ

Завданням організації є захист інтересів громади, консолідація ресурсів та створення співпраці для реалізації спільних проектів. Організація багатофункціональними діями адвокатує проблеми громади.

ГРОМАДСЬКИЙ ЦЕНТР «ЛІУТЯН ТУН» РЕАЛІЗУВАВ ТАКІ ПРОЕКТИ:

- «Приймальня громади» – профінансований організацією «Вірменський Карітас».
- «Демократія і суспільство дітей» – за фінансової підтримки посольства США у Вірменії.

- «Боротьба проти нелегальної міграції та трафікінгу у Вірменії» – профінансований організацією «Вірменський Карітас» – проект реалізується з 2015 року. Мета проекту – ознайомити старшокласників шкіл міста Гюмрі, молодь і жителів сільських громад із законодавством щодо міграції, а також з Євразійським економічним союзом.

Громадська організація «Хрест вірменського єднання»

1101 Вірменія, м. Вагаршапат (колишній
Ечміадзін), вул. Шаумяна, 36
+37423 14 56 10
info@cau.am
cau.am
fb.com/CAUNGO

У 1991 році «Хрест вірменського єднання» (ХВЕ) був зареєстрований офіційно, ставши першою з громадських організацій незалежної Республіки Вірменія.

ХВЕ визнає пріоритетною роль освіти й культури в становленні особистості молодого покоління. Тому в ході своєї діяльності втілює у життя багато культурно-виховних, навчальних, соціальних, інформаційних програм, спрямованих на зміцнення добробуту бенефіціарів і їх сімей, на розвиток і становлення громадянського суспільства, залучаючи до цього процесу дітей та їхні сім'ї, членів громад, що підвищує продуктивність програм.

З 2003 року ХВЕ став використовувати метод освіти через мистецтво і планує продовжити його використання, удосконалюючи свою діяльність і розширюючи її межі. Для ХВЕ важливий розвиток особистості дітей. Організація зацікавлена, щоб її вихованці

стали свідомими та відповідальними громадянами, не лише були обізнаними в мистецтві й ремеслах, а й мали активну громадянську позицію.

МІСІЯ

Підтримання активної громадянської позиції освіченого, компетентного, патріотичного громадянина, формування національних і загальнолюдських цінностей, поліпшення соціального становища осіб з уразливих верств населення. Сприяти зміцненню активних зв'язків між батьківщиною і діаспорою.

ВИДИ ДІЯЛЬНОСТІ

- Школа мистецтва для соціально незабезпечених дітей і дітей з обмеженими можливостями.
- Освіта за допомогою мистецтва в регіоні Вагаршапат та у прикордонному Чамбаракському регіоні, де живуть біженці з Азербайджану і ВПО з анклаву Арцвашен.
- Проекти для розвитку туризму у Вагаршапаті (колишній Ечміадзін) і Чамбаракському регіоні.
- Проекти, що сприяють створенню робочих місць для жінок у Чамбаракському регіоні.

**Північнокавказькі
некомерційні
організації, Росія**

Соціально орієнтована Дагестанська регіональна громадська організація «Октава»

367000 Росія, Республіка Дагестан
м. Махачкала, вул. Пушкіна, 6
+7 928 507 40 58
rsbs3@mail.ru; oktava-roo@mail.ru

Соціально орієнтована дагестанська регіональна громадська організація «Октава» (СО ДРОО «Октава») заснована у 2000 році.

ОСНОВНІ ВИДИ ДІЯЛЬНОСТІ

- Надання допомоги постраждалим унаслідок стихійних лих, екологічних, техногенних чи інших катастроф, соціальних, національних, релігійних конфліктів, біженцям і вимушеним переселенцям.
- Соціальна підтримка і захист громадян.
- Правова просвіта населення, діяльність щодо захисту прав і свобод людини і громадянина.
- Діяльність у сфері освіти, науки, культури, мистецтва, профілактики та охорони здоров'я, пропаганди здорового способу життя, покращення морально-психологічного стану громадян.
- Захист сім'ї, материнства, дитинства та батьківства.

- Розвиток і підтримка дитячого та молодіжного громадського руху.
- Розвиток інститутів громадянського суспільства.
- Соціальна реабілітація дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, а також дітей, які опинилися у важкій життєвій ситуації.
- Розвиток міжнаціональної співпраці, збереження й захист самобутності, культури, мов і традицій народів Російської Федерації.

ЗАВДАННЯ

- Виховання у дітей і молоді таких якостей, як милосердя і уважне ставлення до ближнього, повага і терпимість до своєї та інших національностей, культур, віросповідань.
- Розвиток в учасників проекту здатності розрізняти і протистояти спробам психологічного тиску й маніпуляції, вміння відкрито висловлювати і обстоювати свою думку, іноді відмінну від переконань тієї групи впливу, до якої на даний момент належить учасник

ЦІЛЬОВА АУДИТОРІЯ

- Молоді люди, підлітки, батьки.
- Міське і сільське населення, переселенці, діти переселенців та біженців.

ПОТОЧНІ ПРОЕКТИ

- «Профілактика радикалізму й екстремізму в середовищі молоді».
- «Сила добра».

Чеченська регіональна громадська благодійна організація «Жіночий Ресурсний Центр»

364051 Росія, Чеченська Республіка, м.
Грозний, вул. Трошева, 73, оф. 6
+7928 738 33 84

Чеченська регіональна громадська благодійна організація «Жіночий Ресурсний Центр» розпочала свою діяльність у 2006 р. в Чеченській Республіці.

МІСІЯ І НАПРЯМКИ ДІЯЛЬНОСТІ

Місією організації є поліпшення становища жінок у Чеченській Республіці шляхом:

- надання благодійної допомоги жінкам, дітям, які залишилися без піклування батьків або одного з батьків, іншим соціально незахищеним категоріям населення;
- сприяння органам державної влади у залученні жінок та інших соціально незахищених верств населення до суспільно-корисної діяльності;
- надання матеріальної та іншої допомоги жінкам, а також іншим категоріям соціально незахищених та вразливих осіб, незалежно від їхньої національності, громадянства, віросповідання;

- сприяння зміцненню престижу й ролі сім'ї у суспільстві;
- сприяння захисту материнства та дитинства.

Штат організації складається з висококваліфікованих співробітників, що мають багаторічний успішний досвід роботи з надання допомоги і сприяння зміні становища жінок і дівчат (які перебувають в ув'язненні, звільнилися з ув'язнення або опинилися у важкій життєвій ситуації) через реалізацію комплексної програми ресоціалізації та реабілітації, що включає в себе:

- сприяння зменшенню випадків порушення прав ув'язнених жінок через взаємодію зі співробітниками пенітенціарних установ, які знаходяться у прямому контакті з ув'язненими жінками;
- надання жінкам/дівчатам (які перебувають в ув'язненні, звільнилися з ув'язнення або опинилися у важкій життєвій ситуації) можливості поліпшення психологічного стану;
- захист і адвокацію прав жінок і дівчат;
- зниження рівня економічної залежності жінок/дівчат;
- розвиток соціального капіталу жінок і дівчат з інвалідністю;
- висвітлення у ЗМІ проблеми насильства над жінками-в'язнями і їх неприйняття у суспільстві.

ЧРГБО «Жіночий Ресурсний Центр» – єдина організація в Північно-Кавказькому федеральному окрузі, що реалізує програму ресоціалізації жінок і займається вже протягом 10 років наданням дієвої допомоги у просуванні прав і поліпшенні якості життя жінок, які перебувають в ув'язненні, звільнилися з ув'язнення або опинилися у важкій життєвій ситуації.

Про успішну практику організації див. на сторінках 188–191.

Міжрегіональна громадська організація «Центр кавказької ініціативи»

105062, Росія, м. Москва
вул. Покровка, 30
+7985 487 47 80, +7 495 625 06 63
hadbad2012@gmail.com
fb.com/184362868319830

МІСІЯ І НАПРЯМКИ ДІЯЛЬНОСТІ

Міжрегіональна громадська організація сприяння розвитку громадянського суспільства та свободи слова «Центр кавказької ініціативи» (ЦКІ) є членом Російського дослідницького центру з прав людини та займається реалізацією правозахисних, соціальних та інформаційно-видавничих проектів на Північному Кавказі.

Зокрема, МГО «Центр кавказької ініціативи» є засновником і видавцем першого кавказького незалежного журналу «ДОШ» («дош» у перекладі з чеченської мови означає «слово»), який із 2003 року висвітлює ситуацію в республіках Північного Кавказу з акцентом на проблему порушення прав людини в регіоні. Журнал розповідає про порушення прав людини, суспільно-політичну ситуацію, актуальні соціально-економічні питання, проблеми у сфері медицини, освіти та екології в регіонах Північного Кавказу.

Крім того, «Центр кавказької ініціативи» проводить на Північному Кавказі соціологічні дослідження – опитування громадської думки з актуальних тем, моніторинги соціальних проблем у галузі медицини, екології, освіти, проблем гендерної рівності, публікуючи результати в журналі «ДОШ».

У квітні 2012 року МГО «Центр кавказької ініціативи» відкрив у Грозному Ресурсний центр для НДО та незалежних громадських активістів.

У липні того ж 2012 року ЦКІ спільно з партнерською організацією – жіночим Ресурсним соціально-психологічним центром «Заспокоєння душі» (Сінтем) почав видання журналу «Слово жінки».

Про успішну практику, яку реалізує журнал «ДОШ» див. на сторінках 186–187.

Чеченська регіональна громадська організація «Ресурсний соціально-психологічний центр „Заспокоєння душі“ (Сінтем)»

364000, Росія, Чеченська Республіка
м. Грозний, вул. Маяковського 86а, кв. 7
+7938 893 74 51, +7928 785 42 64
sintem_org@mail.ru

Голова організації: Айрапетян Інна Кімаєвна

Дата реєстрації: 14 лютого 2005 року.

ОСНОВНА МЕТА

Надання широкого спектру психосоціальних послуг населенню, постраждалому внаслідок різних конфліктів та екологічних катастроф.

ВИДИ ДІЯЛЬНОСТІ

- Соціально-психологічна реабілітація.
- Просвітницька діяльність.
- Правозахисна діяльність.
- Миротворча діяльність.

З 2005 року ЧРГО РСПЦ «Заспокоєння душі» (Сінтем) реалізував понад 30 соціальних проектів з ліквідації неписьменності у матерів, створення міжкультурного діалогу між молодими людьми Північного Кавказу, на захист прав жінок і дітей, які постраждали від насильства, для забезпечення

гендерної рівності та ін. Завдяки посиленню потенціалу жіночих громадських організацій більш як 16 жіночих НДО здобули малі гранти через наш центр і змогли надати допомогу ВПО, які проживають у пунктах тимчасового проживання (ПТП). Усі організовані проекти були життєздатними, оскільки відповідали прямому запиту ВПО.

На сьогодні колектив об'єднує 12 фахівців із вищою освітою і досвідом роботи не менше 10–20 років.

У реалізації програм із 2005 року також брали участь зовнішні фахівці, які сьогодні складають партнерську професійну мережу. До цієї мережі входять педагоги, тренери, наукові діячі, психологи, лікарі, чиновники державного апарату, працівники НДО, музиканти, журналісти. Нині у мережі понад 150 членів.

Також створена добровольча мережа волонтерів з представників студентської молоді, безробітної молоді та старшокласників. Щорічно більш ніж 40 хлопців беруть участь у різних заходах організації, долучаються до громадського життя, знаходять нові контакти, опановують життєві навички, необхідні для взаємодії в суспільстві.

Співробітники організації постійно займаються самоосвітою, підвищують свою професійну компетентність завдяки участі у семінарах, конференціях, круглих столах, інших проектах, проходять стажування, майстер-класи.

Ми працюємо в Чеченській Республіці, а також співпрацюємо із сусідніми республіками Північного й Південного Кавказу, намагаємося налагодити зв'язки на всій території Росії і виходити на міжнародний рівень співробітництва.

Про успішну практику організації див. на сторінках 182–185.

**III. Успішні практики
інтеграції ВПО і біженців
в Україні,
Грузії,
Вірменії та
на Північному Кавказі
Росії**

**Український досвід
інтеграції ВПО
і біженців**

Короткий аналіз ситуації щодо інтеграції ВПО і біженців в Україні

Воєнні дії на сході України, ініційовані Росією у 2014 році, й анексія Криму спричинили масове переселення мешканців Донецької й Луганської областей, а також Республіки Крим. Кількість переселенців досягла близько 1,5 млн осіб.

У зв'язку з цим виникло питання, з одного боку, щодо адаптації та інтеграції цих людей до місцевої спільноти, і, з іншого боку, щодо подолання складнощів, які виникли у ВПО і локальних громад з плином часу.

Виходячи із ситуації, що склалася, а також запізненого і недостатнього реагування на проблему державою, НДО України розробили ініціативи для адаптації переселенців за участю місцевого населення.

У перші роки воєнного конфлікту в Україні у зв'язку з виникненням економічної нестабільності й соціальної напруги між ВПО і місцевим населенням проблеми інтеграції, адаптації переселенців були дуже гострими і стали джерелом низки конфліктів. Згодом суспільство і локальні громади пройшли через декілька трансформацій, у такий спосіб подолавши колишні складнощі, збудувавши нові моделі взаємин і співпраці. Але в той самий час з'явилися нові проблеми, а деякі, наприклад, житлове питання, лишилися і тягнуться вже роками.

Однією з проблем, що досі актуальна для частини переселенців, які залишилися в місцях нового проживання, є складне економічне становище. Через це вони не можуть почуватися в безпеці, відчути себе повноцінними мешканцями в новому місті, як у багатьох було раніше, коли вони мали своє житло й роботу. Крім того, питання встановлення нових соціальних зв'язків і кола спілкування стали перешкодою для повної

інтеграції ВПО. У містах для цього більше можливостей, ніж у невеликих населених пунктах, завдяки значній кількості громадських організацій та проектів, що працюють у цьому напрямку. Окреме питання із сільською місцевістю, де такі програми практично ніде не представлені.

Багато ВПО заснували свої громадські організації, які працюють із різними видами наслідків конфлікту, займаються розвитком міст і громад. Активні підприємці продовжили розвивати свій бізнес або відкрили новий, що сприяє економічному зростанню регіонів. Водночас паралельно йдуть процеси, пов'язані із соціальною напругою, коли приїжджі фахівці, особливо у великих містах, складають конкуренцію місцевому населенню. Або, навпаки, перебувають довго в стані відсутності постійного доходу, і цим посилюють соціально-економічну напругу. Станом на березень 2018 р. тільки 48% ВПО мали постійну роботу. За даними Міжнародної організації з міграції, 80% опитаних нею переселенців заявили, що стикалися з труднощами під час пошуку роботи (відсутність вакансій, незручний робочий графік, низька заробітна плата). Люди, які довгий період не могли знайти роботу і не мали можливості оплачувати орендоване житло, були змушені повернутися до своїх домівок на непідконтрольній Україні території.

Якщо йде мова про реалізацію політичних прав ВПО, то тут трапляються обмеження і неможливість приймати рішення щодо виборів до місцевих органів самоврядування.

Незважаючи на всі ті складності, які були подолані упродовж чотирьох років, враховуючи роботу, яка ведеться у цьому напрямку зараз, не всі проблеми інтеграції ВПО вирішені. Перед українським суспільством постають нові виклики, які стосуються більш повної та системної інтеграції ВПО до місцевих громад. Надалі необхідно впроваджувати ще більше програм, спрямованих на ненасильницьке спілкування, примирення та діалог, пошук спільних цілей та інструментів для їх досягнення, з метою побудови найкращого майбутнього для всіх.

Надія Хоменко,

Координаторка проекту (Україна)

Освітня подорож Україною

Перша з трьох міжнародних освітніх подорожей, здійснених в рамках робочого напрямку «Інтеграція внутрішніх переселенців і біженців» проекту «Подоласмо наслідки війни разом» відбулася з 19 по 26 травня 2017 року в Україні.

Для України питання інтеграції ВПО і біженців загострилося в останні роки з початком війни на сході країни. Важливу роль у процесі інтеграції відіграють громадські організації. Як і в інших конфліктних пострадянських регіонах, вони набули чимало досвіду щодо вирішення типових проблем, які виникають під час інтеграції переміщених осіб і біженців до нового середовища, і постійно виробляють власні ефективні методи. Подорож дала змогу представникам громадських організацій з України, Вірменії, Грузії та Північного Кавказу разом вивчити український досвід, обмінюватися ефективними підходами й методами з інтеграції переселенців і біженців, а також виробити спільні пропозиції щодо поліпшення роботи громадських організацій у цьому напрямі, ґрунтуючись на досвіді цих чотирьох країн.

Учасники отримали аналіз конфлікту в Україні й українського досвіду інтеграції ВПО, що дало змогу їм краще розібратися в нинішній ситуації, зробити свої висновки та оцінити успішні практики. Під час наступної семиденної подорожі різними областями України учасники познайомилися з роботою українських громадських організацій, які активно займаються інтеграційними питаннями, адаптацією і допомогою вимушеним переселенцям.

Маршрут подорожі охопив Київську, Харківську, Донецьку, Черкаську та Одеську області – регіони, які за останні три роки прийняли найбільшу кількість вимушених переселенців. Загалом учасники відвідали 11 громадських організацій і

зустрілися з кількома десятками активістів. Зокрема, були відвідані такі громадські організації: «Спільнота біженців з Донецька і Сходу України» (Черкаси), «Центр гостинності» (Черкаси), Штаб допомоги ВПО з Донбасу «Співдружність» (Одеса), «Соціальна солідарність» (Одеса), Волонтерський центр «Станція Харків» (Харків), «Українські рубежі» (Харків), Благодійний фонд «Карітас Краматорськ» (Краматорськ), «Країна вільних людей» (Краматорськ), «Донбас SOS» (Київ), «Право на захист» (Київ), «Центр зайнятості вільних людей» (Київ).

Представники цих організацій провели зустрічі та презентації для колег. Доповіді, обговорення і дискусії були присвячені спільним для всіх напрямам діяльності з інтеграції, адаптації вимушених переселенців, організації процесу гуманітарної допомоги (продуктів харчування, одягу, медикаментів), психосоціальної підтримки, розселення новоприбулих мешканців, надання допомоги жителям прифронтових територій, адвокатських послуг і захисту прав вимушених переселенців при зверненні в державні структури, проведення культурних, освітніх заходів, перекваліфікації та надання допомоги у працевлаштуванні.

Практично всі проблеми, про які учасники з Грузії, Вірменії та Росії (Північного Кавказу) почули в Україні, були спільними з проблемами в їхніх країнах, хоча проявлялися по-різному і з різною гостротою.

Кінцевим пунктом освітньої програми став Київ – місто, яке від початку війни прийняло значну кількість внутрішніх переселенців. Тут учасники відвідали останні три громадські організації, підбили підсумки подорожі й поділилися своїм власним досвідом у роботі щодо інтеграції та допомоги внутрішнім переселенцям і біженцям.

Іноземні гості підкреслили унікальність активістського і волонтерського рухів в Україні, які, незважаючи на недовге існування, охоплюють і регулюють такий значний обсяг соціальних і гуманітарних проблем, що виникли внаслідок війни в країні.

Не залишилися непоміченими міра завантаженості й ризик професійного та психологічного вигорання (burn-out) співробітників і волонтерів українських організацій, які вже три роки в режимі нон-стоп ведуть свою громадську діяльність. Це підкреслює важливість професійної підтримки, зокрема, у форматі супервізій, які пропонують клінічні супервізори, що пройшли перше в Україні відповідне сертифіковане навчання¹ в рамках іншого робочого напрямку нашого проєкту «Подоласмо наслідки війни разом» (напрямок «Робота з травмами, зумовленими воєнним конфліктом»²). Такі зустрічі на міжнародному рівні, як наші освітні подорожі, запобігають професійному вигоранню, оскільки вони підтримують колег в Україні можливістю професійного обміну і в такий спосіб допомагають їм з новими силами розв'язувати актуальні проблеми й реагувати на чергові робочі виклики.

Підбивши підсумки освітньої подорожі, учасники обрали найуспішніший, на їх думку, досвід інтеграції ВПО трьох організацій: Благодійний фонд «Карітас Краматорськ», «Станція Харків» і «Донбас SOS».

¹ Подобиці за посиланням <https://kriegsfolgen-ueberwinden.de/ru/успешное-окончания-первого-обучения/>.

² Запит на професійну супервізію у клінічних супервізорів, які пройшли наше навчання, можливо здійснити за цим посиланням: <https://kriegsfolgen-ueberwinden.de/ru/обученные-в-рамках-нашего-проекта-кли/>

«Ми ознайомилися з досвідом роботи одинадцяти організацій. Українські колеги ділилися з нами своїм досвідом у різних напрямках, робили презентації, знайомили з робочими умовами. Підходи, про які ми дізналися в Україні, допоможуть нам у формуванні нових ідей для розробки нових проектів. Ці нові знання спонукали нас замислитися про грузинсько-українські спільні проекти, у яких будуть враховані позитивний і негативний досвід обох країн».

(Зі звітів грузинських учасників проекту)

«Вони змогли знайти силу організувати все це, не маючи ні грошей, нічого. Завдяки благодійній допомозі мешканців міст, а потім вже міжнародних організацій, вони врегулювали і все ще продовжують керувати процесом розподілу гуманітарної допомоги, надавати психологічну підтримку. Організації зосередили сили на здійсненні соціальної адаптації та інтеграції ВПО. Вони проводять тренінги для дітей та батьків, курси для перекваліфікації та здобуття нової професії, навчання бізнес-навичкам, надають фінансову допомогу тим, хто має намір розпочати свій бізнес або розширити вже існуючий. Це допомагає вирішувати питання працевлаштування. Одні організації надають правову підтримку, інші – займаються лобіюванням».

(Зі звітів вірменських учасників проекту)

**Успішні приклади
інтеграції ВПО і біженців
в Україні**

Благодійний фонд «Карітас Краматорськ»

84313 Україна, м. Краматорськ, пр. Миру, 5
+38 066 993 28 00 (гаряча лінія)
kram_kar@ukr.net
caritas-kram.org.ua
fb.com/caritaskramatorsk

Директор: Василь Іванюк

*«Коли береш – наповнюєш руку,
коли даєш – наповнюєш серце»*

МІСІЯ І ДІЯЛЬНІСТЬ

БО БФ «Карітас Краматорськ» – це благодійна організація, головною метою діяльності якої є благодійна допомога в інтересах суспільства й окремих верств населення.

Від самого початку конфлікту на сході України «Карітас Краматорськ» сфокусував свою діяльність на вирішенні гуманітарних проблем внутрішньо переміщених осіб і мешканців буферної зони. З 2015 року реалізовані десятки проектів: від дистрибуції продуктів харчування і гігієни до проектів примирення.

Команда «Карітас Краматорськ» налічує понад 60 фахівців з різних сфер: соціальні працівники, психологи, логісти, експерти сільського господарства і ведення підприємницької діяльності, аніматори,

педагоги та інші. Ці люди щодня поспішають на допомогу нужденним, адже «Карітас» – це милосердя і любов.

ДОСВІД РОБОТИ

Організація багато зробила у сфері стабілізації суспільства і ефективної інтеграції ВПО до місцевих громад, підтримуючи їх у подоланні наслідків війни, навчаючи ненасильницькому вирішенню конфліктів під девізом «Об'єднуючи людей заради миру: від зцілення до кооперації». Значна увага приділяється сільським громадам.

Проект «Гранти на підтримку приватного сільського господарства» сприяє відновленню джерел для існування внутрішньо переміщених осіб і місцевого населення, які проживають у сільській місцевості, через розвиток приватного сільського господарства.

Проект «Домашня опіка для внутрішньо переміщених осіб у м. Краматорськ» спрямований на поліпшення фізіологічного, психологічного стану здоров'я і якості життя нужденних осіб, серед яких одинокі, тяжкохворі, люди з інвалідністю та люди похилого віку.

Проект «Кар'єра для нового життя» був ініційований з метою сприяння працевлаштуванню переселенців і місцевих мешканців, які внаслідок конфлікту втратили основне джерело доходу.

Проект «Медична допомога соціально вразливому населенню, яке постраждало від конфлікту в Донецькій і Луганській областях», спрямований на поліпшення доступу до первинної медико-санітарної допомоги для літніх людей, інвалідів, одиноких матерів та дітей, що живуть у сільських і приміських районах уздовж лінії розмежування на підконтрольних уряду територіях України.

Проект «Підготовка до зими мешканців буферної зони Луганської та Донецької області» – спрямований на допомогу населенню буферної зони у підготовці до зими, зокрема, на запобігання переохолодженню, поширенню захворювань, а також на підготовку житла до зимового періоду.

УСПІШНІ ПРАКТИКИ

«Забезпечення базових потреб постраждалих від конфлікту на сході України»

Це один із наймасштабніших проектів швидкого реагування команди «Карітас Краматорськ» на гуманітарну кризу.

У межах проекту бенефіціарам надається як гуманітарна допомога, так і допомога у відновленні засобів існування:

- дистрибуція продуктових наборів і засобів гігієни;
- регулярні виплати для забезпечення базових потреб насе-

лення продуктами харчування, засобами гігієни та одягом;

- дистрибуція палива для обігріву житлових приміщень населення буферної зони Донецької області;
- медичний супровід і допомога у придбанні медикаментів і проходженні обстежень;
- психологічна допомога і психосоціальний супровід населення;
- гранти на відновлення/розвиток власної справи;
- перепідготовка/здобуття нової кваліфікації;
- гроші за роботу (cash for work) – напрацювання професійного досвіду.

За період реалізації проекту допомогу отримали понад 26 000 внутрішньо переміщених осіб і мешканців буферної зони.

ІНДИВІДУАЛЬНІ ПРИКЛАДИ

Катерина, Краматорськ:

Влітку 2016 року в проект «Індивідуальні гранти на перепідготовку» звернулася Катерина – людина з особливими потребами і великою жагою до знань. До кінця року вона вже закінчила курси «Оператор ПК» і рішуче подала заяву до Благодійного фонду «Карітас Краматорськ» на курси «Комп'ютерна верстка». Після співбесіди вона отримала грант на навчання. Два місяці потому команда з працевлаштування прийшла на випускний до Катерини, де вона представила нам свою першу власноруч зверстану газету. А ще Катерина повідомила, що планує опанувати мистецтво фотографії та відеомонтажу. Бачити такі результати наданої допомоги – найприємніша частина нашої роботи.

Олександр, Краматорськ

Олександр – сирота, проживає у Краматорську в гуртожитку. Не працює, засоби для існування відсутні, близьких родичів немає. У липні 2017 року Олександр потрапив у травматологічне відділення з дуже важкими травмами і забоями голови та внутрішніх органів. Деякий час перебував у комі. Шанси на одужання були низькими, але лікарі зробили все, що від них залежало, і після шести операцій Олександр був виписаний із лікарні.

На прохання допомогти відгукнулися працівники кризового центру «Карітас Краматорськ». Олександра включили до програми з кейс-менеджменту, у ході якої йому надали продукти харчування, зареєстрували в міській лікарні, де було залучено вузьких фахівців для огляду, проведення лабораторних досліджень і призначення групи інвалідності. Також була надана допомога на поліпшення житлово-побутових умов Олександра (який був обмежений у русі): придбані ліжко з ортопедичним матрацом, посуд, продукти харчування, одяг тощо. Був проведений огляд професором-реабілітологом, надані рекомендації для якнайшвидшого одужання.

Олександру вже набагато краще, але робота триває і необхідно зробити ще чимало.

«Карітас Краматорськ» надає допомогу ВПО у межах проекту із забезпечення життєдіяльності, надає фінанси для організації бізнесу, перекваліфікації та розвитку вже створеного бізнесу. «Карітас Краматорськ» входить до п'ятірки найбільших роботодавців».

(Зі звітів грузинських учасників проекту)

Волонтерська ініціатива «Станція Харків»

61052 Україна, м. Харків
вул. Дмитрівська, 20
station.kharkiv@gmail.com
0 800 302 911
station.kharkov.ua
fb.com/Station.Kharkov

Юридично організація оформлена як дві некомерційні організації: Благодійна організація «Благодійний Фонд „Станція Харків“» (голова правління – Юлія Конотопцева) і Громадська організація «Волонтерська ініціатива „Станція Харків“» (голова правління – Алла Фещенко).

«Станція Харків» – волонтерська ініціатива, створена в Харкові у травні 2014 року (офіційною датою створення вважається 1 червня). Мета цієї незалежної недержавної, некомерційної, благодійної громадської організації слугує ефективне надання актуальної допомоги людям, які опинилися в біді.

ВІ «Станція Харків» допомагає тільки мирним громадянам.

МІСІЯ І ЗАДАЧІ

ВІ «Станція Харків» робить свій внесок у розвиток чесного, солідарного, активного громадянського суспільства та допомагає повернути віру людей у себе, один в одного. Пріоритети – захист прав і свобод, реалізація рівних можливостей, попередження різних видів дискримінації.

НАПРЯМКИ ДІЯЛЬНОСТІ

- Соціальна інтеграція та адаптація;
- Психологічна підтримка;
- Проведення навчальних курсів;
- Перекваліфікація і допомогу в працевлаштуванні;
- Благодійна і гуманітарна допомога;
- Проведення культурних заходів та організація дозвілля.

ІСТОРІЯ УСПІХУ

На початку літа 2014 року був створений перший пункт допомоги. Це був єдиний на той час пункт у Харкові, де люди з АР Крим та Донбасу могли отримати гуманітарну допомогу, яку сюди приносили небайдужі харків'яни.

З кінця липня – початку серпня 2014 року було створено волонтерський пункт «Станції Харків», де надавалася консультативна допомога. Було організовано харчування, надавалася гуманітарна допомога у вигляді предметів першої необхідності, продуктових наборів в дорогу, відбувалося тимчасове поселення осіб, які опинилися в скруті. Всього на цьому пункті за приблизними підрахунками було надано допомогу більш ніж 30 тисячам осіб.

Поступово в серпні 2014 року до волонтерської ініціативи приєдналися і державні служби – Державна служба України з надзвичайних ситуацій та Харківський центр зайнятості, з якими й досі «Станція Харків» активно співпрацює.

У 2015 році в межах роботи ВІ «Станція Харків» були відкриті чотири регіональні пункти, які здійснювали ті ж види допомоги для місцевих мешканців. Нині регіональний пункт залишився тільки в Куп'янськ-Вузловому.

Основним джерелом фінансування організації є пожертвування від громадян України, представників українських діаспор за кордоном, іноземних громадян та донорських організацій. «Станція Харків» співпрацює з міжнародними гуманітарними та правозахисними організаціями, що надають гуманітарну допомогу та інституційну підтримку на умовах нейтралітету, незалежності, прозорості і рівноправного партнерства.

Пожертви благодійників здійснювалися як на рахунки Благодійного фонду «Станція Харків», так і адресно конкретним людям і сім'ям – грошима, речами, послугами. Гранти донорів надавалися і надаються відповідно до вирішення конкретних проблем – соціальна адаптація, працевлаштування, перекваліфікація, облаштування регіональних пунктів «Станції Харків» та інші.

Проект «Підтримка і розвиток підприємницьких ініціатив» (у співпраці з Асоціацією приватних роботодавців). Метою проекту була матеріальна допомога ВПО у намірі організувати власний бізнес і матеріально забезпечити свої сім'ї. У проекті брали участь переважно ті ВПО, які раніше вже зверталися до БФ «Станція Харків» і одержували різні види допомоги.

«Розширення і покращення доступу до інформації, юридичної та психосоціальної допомоги в м. Харків та Харківської області» – регіональний проект, спрямований на налагодження

функціонування головного і регіональних пунктів «Станції Харків» для гуманітарної допомоги ВПО і допомоги в адаптації.

Проект «Захист прав внутрішньо переміщених осіб в Україні» спрямований на підтримку і надання допомоги ВПО, зокрема і гуманітарної. В межах проекту було орендовано хостел для тимчасового проживання ВПО, які тільки що покинули зону АТО, орендовано приміщення під Центр адаптації дітей з інвалідністю, проведені юридичні та психологічні консультації, була надана допомога в пошуку та оренді житла, цілодобово працювала гаряча лінія.

Була проведена низка заходів щодо соціалізації та реабілітації дітей, що мають особливі потреби у віці до 18 років. Для всіх учасників проекту (120 дітей) були придбані речі, необхідні для полегшення подальшої самостійної реабілітації.

Програма адресної допомоги «Станція Підтримка» повністю волонтерська. За час свого існування з серпня 2014 року вона фінансово не підтримувалася грантовими проектами, всі кошти були зібрані через фандрайзінг – отримані від

приватних осіб і підприємств України та інших країн світу. Ініціативі вдається знайти для сімей, які опинилися в кризовій ситуації, приватного донора, який надає адресну підтримку людям для поліпшення їхнього економічного становища. 350 сімей в критичній ситуації одержали адресну допомогу. 235 сімей ВПО отримали набори для новонароджених (ліжечка, одяг, підгузки).

Ваучерна програма «Гуманітарна допомога вимушено переміщеним особам і громадам, які постраждали в результаті конфлікту в Україні» – ваучери на придбання продовольчих товарів і товарів першої необхідності отримали близько 2 700 осіб.

«З правом на Надію, з Вірою в Любов»: допомога в подоланні кризового стану сімей ВПО («Станція Надія») в рамках акції «Папа для України» – видача продуктів і ліків, а також надання допомоги у вигляді оплати за тимчасове житло у Харкові і Харківській області для переселенців, які опинилися в складних ситуаціях.

«Створення можливості для подолання важких життєвих обставин для жінок за допомогою самозайнятості» – в межах навчання передбачається отримання нових навичок і професій (переважно інтернет-професій), які допоможуть жінкам працювати віддалено і/або неповний робочий день і забезпечувати свої потреби завдяки самозайнятості.

«У волонтерському центрі «Станція Харків» розповідали, як, побачивши безвихідне становище ВПО, вони, маючи все для хорошого життя, стали допомагати ВПО, намагаючись забезпечити ВПО житлом і гуманітарною допомогою – вирішенням основних потреб».

(Зі звітів грузинських учасників проекту)

Громадська організація «Донбас SOS»

03150 Україна, м. Київ
вул. Ділова, 5а
info@donbasssos.org
0 800 309 110
donbasssos.org/ru
fb.com/DonbassSOS

Керівник: Валерія Поклонська

«Донбас SOS» – громадська організація, головним завданням якої є надання допомоги цивільному населенню, яке постраждало від бойових дій на Донбасі, ВПО, а також робота з миротворства та пом'якшення негативних наслідків конфлікту.

НАПРЯМКИ ДІЯЛЬНОСТІ

- Надання інформаційно-координаційної допомоги особам, які постраждали від збройного конфлікту на Донбасі, зокрема й тим, що знаходяться на непідконтрольній уряду території України, за допомогою власної безкоштовної Національної гарячої лінії 8 800 309 110, яка діє на всій території України.
- Збір, аналіз і висвітлення інформації, що сприяє вирішенню проблем, з якими стикаються особи, які постраждали від бойових дій на Донбасі.

- Правова консультація ВПО (консультаційна підтримка та подальший супровід у разі порушення прав людини).
- Гуманітарна допомога, зокрема й адресна, ВПО на території всієї країни (медикаменти, продукти харчування, одяг), проведення благодійних заходів.
- Адвокація та захист інтересів ВПО і цивільних осіб, які постраждали від бойових дій, у державних органах, співпраця з іншими громадськими організаціями.
- Сприяння державним органам у поліпшенні законодавства в сфері захисту прав населення, яке постраждало внаслідок збройного конфлікту.
- Підвищення правової грамотності та протидія ксенофобії серед молоді.
- Проведення миротворчих заходів та заходів, спрямованих на підвищення соціальної згуртованості.

УСПІШНІ ПРАКТИКИ

Національна гаряча лінія «Донбас SOS» – інформаційно-консультаційний центр для постраждалих від збройного конфлікту на Донбасі.

Гаряча лінія «Донбас SOS» виникла спонтанно навесні 2014 року. З червня 2014 року (початок ведення статистики прийнятих дзвінків) гаряча лінія функціонувала на постійній основі з використанням трьох мобільних телефонів (за кількістю найбільших мобільних операторів, що працюють в країні). Під час гострої фази конфлікту гаряча лінія працювала цілодобово, згодом перейшла на графік.

У листопаді 2014 року відбувся перехід на безкоштовну для абонентів гарячу лінію 0800309110 з обладнанням кол-центру для фіксації та обробки дзвінків. Зараз Національна гаряча лінія «Донбас SOS» працює на основі принципів:

- безоплатність;
- конфіденційність;
- індивідуальний підхід.

Гаряча лінія працює за наступним графіком: 9.00 – 21.00 у будні дні, 9.00 – 18.00 у вихідні.

Перші два з половиною роки роботи гарячої лінії (до 2016 р.) зміна волонтера-оператора становила три години 3-4 рази на тиждень. Зараз оператори працюють повний робочий день. При цьому одночасно на гарячій лінії консультують 2-4 оператори в залежності від навантаження і 1 оператор-юрист.

З осені 2014 року до команди приєдналися волонтери-юристи, які стали консультувати операторів для підвищення кваліфікації та поліпшення якості послуг. З 2016 року в зв'язку зі змінами в законодавстві і прийняттям нормативних актів, що стосуються ВПО, зросла необхідність у наданні професійних

юридичних консультацій. З лютого 2016 року юристи працюють на постійній основі.

Станом на початок 2018 року на гарячу лінію щодня надходить близько 100 дзвінків, 30% яких із тимчасово непідконтрольної території.

Зараз на гарячій лінії працюють шість операторів, два кейс-менеджери, аналітик-статист, експерт з інформаційної бази, три юристи-оператори (первинна юридична допомога), два юристи, які надають вторинну правову допомогу (допомогу в складанні заяв, позовів), психолог, координатор гарячої лінії.

ПРИКЛАДИ ДІЯЛЬНОСТІ

- На гарячу лінію звернулася жінка з інвалідністю, яка проживає на непідконтрольній території у м. Донецьк. З 2015 року вона не виходила з дому через те, що не було можливості знайти і придбати інвалідний візок. Упродовж тижня з допомогою партнерів був знайдений візок і переданий за місцем призначення. Людина здобула можливість бувати на свіжому повітрі, спілкуватися з людьми, самостійно робити покупки і почуватися впевненіше.
- На гарячу лінію звернувся чоловік-ВПО з Донецької області. Його багатодітна сім'я (сім дітей) довгий час не могла знайти житло. Вони переїжджали з міста до міста, були змушені полишати квартири через високу орендну плату. Організація допомогла знайти сім'ї житло в Чернігівській області. В одному з сіл цієї області з радістю приймають ВПО (особливо багатодітних), надають допомогу в облаштуванні та поселенні. Зараз діти ходять до школи і дитячих садочків. У родині народилася дочка – нова мешканка Чернігівської області з донецьким корінням.

«Організація «Донбас SOS» працює із запитами щодо адвокатури прав та інтересів ВПО, протидії дискримінації, здійснює медикаментозну підтримку ВПО, діалогову роботу. Вони створили безкоштовну гарячу лінію «Три картки», сформували інформаційну базу, збирають статистику абонентів і проводять моніторинг. Друкують інформаційні листівки, надають юридичні консультації, адвокату, роздають гуманітарну допомогу, організовують благодійні заходи».

(Зі звітів вірменських учасників проекту)

Грузинський досвід інтеграції ВПО та біженців

Короткий аналіз ситуації з інтеграції ВПО та біженців в Грузії

Прошло більше 25 років після виникнення двох конфліктів Грузії (після розпаду СРСР) – в Південній Осетії (колишня Південно-Осетинська автономна область) та Абхазії (колишня Абхазька автономна республіка).

В результаті біля 350 тис. жителів з Південної Осетії та Абхазії (здебільшого грузинської національності) стали ВПО. Більша половина ВПО була розселена практично в усі регіони країни в різні приміщення – дитячі садочки, гуртожитки, готелі, лікарні тощо. Друга половина самостійно розселилася по містам і селам Грузії.

Вважається, що в Грузії було два потоки ВПО – перший на початку 90-х (так звані «старі» ВПО) та другий в 2008 році, після серпневої війни з Росією (так звані «нові» ВПО).

Під час перших конфліктів наприкінці 1992 року було створено Комітет з міграції та біженців, який займався організацією допомоги та розселенням цих людей. Держава прийняла рішення розмістити людей в готелі, школи, санаторії, лікарні, виробничі та інші непристосовані для тривалого проживання приміщення. У ті роки розмова про інтеграцію не виникала – орієнтація була тільки на повернення. Було введено термін «тимчасова інтеграція», оскільки існувало побоювання, що закріплення житла за ВПО у власність зменшить їх мотивацію до повернення.

В 2007 році була затверджена «Державна стратегія щодо вимушено переміщених осіб», яку втілював проект «Новий підхід щодо допомоги ВПО». Це була спільна ініціатива уряду Грузії, Агенції з міжнародного розвитку США, Агенції з розвитку та співробітництва Швейцарії, Світового банку, Програми

розвитку ООН та Управління Верховного комісара ООН у справах біженців. Сильною стороною цього документа є те, що він розроблявся спільно як держструктурами, так і НУО, за участю широкої громадськості, самих ВПО. Стратегія базувалася на 10 принципах прав людини і включала дві головні цілі: підготовку до гідного і безпечного повернення і поліпшення соціально-економічних умов ВПО.

Стратегія стала першим поштовхом розробки єдиного підходу держави до проблем ВПО, з'явилися нові ідеї, як можна враховувати їх інтереси і потреби. У стратегії чітко були вказані терміни і методи розселення ВПО.

З 2014 року в Грузії існують різні види допомоги ВПО з житлом: грошова компенсація (різні суми); ремонт колективних центрів і їх наступна приватизація; ремонт/реконструкція каркасів недобудованих будинків; купівля будинків в сільській місцевості (17 000 ларі на сім'ю); надання пільгової іпотеки. У останній час успішно впроваджується система купівлі квартир в багатоповерхових будинках. Цей процес вважається більш прогресивним, оскільки інтеграція ВПО в місцеве співтовариство таким чином здійснюється ефективніше.

НДО Грузії залучені до роботи по внесенню змін до законів, що стосуються ВПО, в тому числі і в комісіях по встановленню нормативів і умов розселення, надання матеріальної допомоги та вирішення соціальних питань. Активно працюють також з важливих проблем ВПО – психологічна реабілітація, поліпшення їх соціально-економічного стану, захист прав, підвищення їх можливостей і залучення в суспільне життя країни. Особлива увага приділяється вихованню молоді в дусі миротворства.

З 2008 року розпочато Женевський процес, на якому розглядаються всі питання, в тому числі і питання повернення ВПО. І кожен раз, як тільки грузинська сторона ставить питання повернення ВПО, воно моментально блокується іншою стороною і всі переговори припиняються.

Незважаючи на багаторічну роботу НУО Грузії в області інтеграції ВПО, в суспільстві все ще є проблеми і виклики:

- необхідно посилити координацію між працюючими в цьому плані організаціями та мережами НДО «Синергія»;
- питання інтеграції (і миротворства загалом) не є популярною темою для фінансування міжнародними донорами, і в результаті останнім часом не ведеться досить активна робота з ВПО по інтеграції;
- державні відомства, які працюють з питань примирення, громадянської рівноправності, врегулювання конфліктів і проблем ВПО мало використовують ресурси і багатий досвід НУО. В майбутньому НУО необхідно посилити роботу щодо захисту прав ВПО і їх інформування.

Алла Гамахарія

Координаторка проекту (Грузія)

Освітній тур по Грузії

Другий освітній тур з питань інтеграції внутрішніх переселенців і біженців для експертів з України, Грузії, Вірменії та Північного Кавказу пройшла в Грузії з 24 по 31 липня 2017 р.

Організатори підібрали 12 організацій, які могли б надати інформацію і поділитися досвідом успішних практик саме з питань і інтересів, висловлених учасниками після першого освітнього туру.

Таким чином, центральними темами доповідей і дискусій стали впровадження довгострокових програм по соціально-економічній інтеграції; програми соціального підприємництва; адвокація прав та інтересів вимушених переселенців, правова підтримка ВПО; розселення ВПО в місцях їх проживання – методи і нормативи; питання працевлаштування; робота з молоддю, в тому числі з дітьми-переселенцями з обмеженими можливостями і діалогова і освітня робота з молоддю щодо попередження конфліктів; неформальні освітні програми для вимушених переселенців і місцевого населення, а також вибудовування соціальних відносин між ними; взаємодія з владними структурами, об'єднання в мережі та інше. Крім цього, було обговорено роль і вплив жіночих організацій на миротворчі процеси в Грузії.

Учасники відвідали громадські організації, що працюють в Кутаїсі, Батумі, Поті, Тбілісі і Зугдіді. Саме в цих містах проживає найбільша кількість переселенців і біженців і найбільш розвинена робота громадських організацій з їх інтеграції.

Учасників приймали: Союз педагогів «Просвіта і Всесвіт» (Кутаїсі), Асоціація молодих юристів (кутаїська філія), Фонд «Сухумі» (Кутаїсі), Центр освіти, розвитку і працевлаштування (Кутаїсі), Асоціація жінок ВПО «Танхмоба» (Тбілісі), DRC (Тбілісі), Благодійно-гуманітарний центр «Абхазеті» (Тбілісі), Асоціація

жінок-ВПО «Згода» (Тбілісі), Общинна громадська організація «Гантіаді» (Горі), «Лазіка» (Поті), «Саундже» (Зугдіді), «Атінаті» (Зугдіді), Центр розвитку і освіти (Батумі).

Учасники відзначили злагоджену роботу грузинських організацій, цікаві ідеї та успішну боротьбу з бюрократією. «Мене вразило, що організації в Грузії працюють в команді, знають один одного, успішно вирішують проблеми вимушених переселенців і чітко ставлять проблеми перед державою», – характеризував свої враження один з учасників.

Про зустріч з громадською організацією переселенців з Абхазії «Лазіка» в м. Поті був показаний репортаж на місцевому каналі «Дев'ята хвиля» (28 липня 2017 р). У ньому учасниця туру Христина Кіланова з грузинської асоціації «Імеді – Рух жінок-переселенок за мир», представник головного українського партнера нашого проекту «Країна вільних людей», Надія Хоменко, і керівник проекту, представник ДРА,

Марія Слезачек поділилися своїми враженнями і розповіли детальніше про цілі поїздки³.

В результаті учасниками було обрано три найуспішніших досвіда, які представлені в даному розділі. Мова йде про організацію Союз педагогів «Просвіта і Всесвіт» (Кутаїсі), Асоціація жінок-ВПО «Згода» (Тбілісі) і Благодійно-гуманітарний центр «Абхазеті» (Тбілісі).

³ Репортаж в наявності за посиланням <https://youtu.be/-pMdi2Ti82w>.

«Поїздка була дуже корисною. Грузія пережила дуже схожі біди, що і Україна. І на даний момент напрацювала колосальний досвід НКО в роботі з ВПО і співпраці з державою. Нас особливо цікавили способи взаємодії з владою при вирішенні проблем на найвищому рівні. Ми вперше побачили на пострадянській території, як сильно громадянське суспільство Грузії впливає на створення законодавчих актів, які сприяють інтеграції ВПО. Це було дуже цінно для нас. Після туру ми обговорювали між собою, а також в своїх регіонах, як ми можемо створювати мережу і посилювати вплив НКО на прийняття рішень і тиск на державну бюрократичну машину в рішенні проблем людей».

(Зі звітів українських учасників проекту)

«Я вважаю, ми досягли цілей. Ми змогли побачити ситуацію на власні очі – поспілкуватися з ВПО, подивитися компактні поселення, нові і старі, з'їздити на контрольний пункт в'їзду-виїзду, познайомитися з серйозними НКО. Довгостроковий ефект – використання напрацювань грузинських колег, а також співробітництво між нашими НКО – ми отримаємо через деякий час. Практично кожна з відвіданих нами організацій була цікава своїм досвідом. Домовилися про обмін напрацьованими матеріалами».

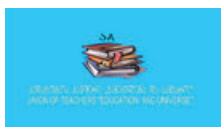
(Зі звітів українських учасників проекту)

**Успішні приклади
інтеграції ВПО та біженців
в Грузії**

Союз педагогів «Просвіта і Всесвіт»

Грузія, Кутаїсі
просп. Давіда Агмашенебелі, 10
+995 99 19 14 04
nramishvili@mail.ru,
uteu_ge@yahoo.com
www.uteu.ge
fb.com/Union-of-Teachers-Education-and-
Universe-220841264606274

Голова – Нанулі Рамішвілі

Союз педагогів «Просвіта і Всесвіт» (СППВ) – неурядова організація, заснована в 2002 році в Кутаїсі (Імереті, Грузія).

Це об'єднання педагогів-ВПО, активно залучених в миротворство, що працюють в області громадянської освіти. В основі створення та діяльності організації лежать добровільні загальноосвітні ініціативи, які відіграють значну роль в залученні грузинських вчителів, жінок-вчених, молоді, що навчається, та ВПО до громадської діяльності і процесів демократизації суспільства.

НАПРЯМКИ ДІЯЛЬНОСТІ

Ключовими стратегічними напрямками діяльності СППВ, поряд з просуванням демократичних процесів в галузі освіти

і сприяння євроінтеграції в культурно-освітній простір, є активна участь в мирному врегулюванні конфліктів, сприяння формуванню активної життєвої позиції населення, підтримка миротворчої, соціальної, громадської активності педагогів, які працюють в сфері культури і освіти.

ОСНОВНА ФОРМА ДІЯЛЬНОСТІ

Формальна і неформальна освіта ВПО і місцевого населення, вибудовування соціальних відносин між ними, пошук потенційних споживачів наукових ідей і передових методів навчання і освіти, підвищення педагогічних компетенцій педагогів для їх кар'єрного зростання, освіта і забезпечення відкритого доступу до необхідної інформації для активізації і координації їхніх громадянських і мирних ініціатив, підвищення жіночого-педагогічного впливу на процес розвитку суспільства, тобто вирівнювання статусу жінок (дівчаток) і чоловіків (хлопчиків) усуненням гендерної асиметрії в системі освіти і культури.

УСПІШНІ ПРАКТИКИ

З дня початку реформи системи освіти Грузії (з 2002 року) організація доклала великих зусиль по залученню педагогів ВПО в даний процес. На базі СППВ було задіяно «Школу передового досвіду педагогів». Спеціально розроблена програма з підвищення кваліфікації педагогів-ВПО (короткострокові і довгострокові програми), яка сприяла професійному зростанню педагогів, впровадженню в практику ефективних методів і прийомів навчання, сучасних педагогічних технологій, за допомогою тренінг-семінарів, майстер-класів, демонстрації модульних уроків з предметів тощо.

«Школи для ВПО як активних членів суспільства»: В рамках даної ініціативи проект СППВ здійснив пілотне впровадження

моделі соціальної інклюзії, яка об'єднала чотири школи (дві школи для ВПО + дві місцеві школи м. Кутаїсі). Ця співпраця зміцнила потенціал шкіл, які брали участь у проекті і суттєво знизила ступінь ізоляції дітей, які навчаються в школах для ВПО.

Розширюються освітні можливості для дітей ВПО і груп ризику за допомогою підвищення педагогічної компетенції вчителів м. Кутаїсі та м. Цхалтубо. Багато вчителів в Імереті погано підготовлені до надання допомоги дітям, які зазнали насильство чи травми (під час і після конфлікту) і відчували відкриті конфлікти в своєму безпосередньому оточенні. СППВ провів навчальні заходи для понад 100 вчителів і 20 психологів з метою поліпшення їх навичок роботи з такими дітьми. Після серії інтенсивних навчальних семінарів вчителі поділилися знаннями зі своїми колегами. В рамках проекту було підготовлено посібник для вчителів, який став важливим інструментом підвищення педагогічної компетенції вчителів для роботи з дітьми ВПО і груп ризику.

В рамках молодіжного миротворчого проекту «Жити в мирі та злагоді» на базі навчальних закладів Західної Грузії (Імереті, Самеґрело, Аджарія) було створено миротворчу мережу «Світ починається з мене» (в мережу входить 81 школа і чотири вузи). Молоді тренери та волонтери розповсюджують ідеї світу за спеціально розробленою програмою «Шлях до миру», яка складається з 12 модулів.

Програма «Культура миру» надає молодим людям можливість познайомитися з національною культурою та культурою інших регіонів, країн, і перейняти такі цінності, як толерантність до культурного розмаїття, мирне вирішення конфліктних ситуацій на основі діалогу і співпраці, дбайливе ставлення до історичної, культурної та природної спадщини шляхом рольових ігор з моделювання ООН. Рольова гра допомагає молоді знайомитися з регіональними проблемами, шукати альтернативні способи вирішення складних ситуацій, розвивати навички

діалогу при проведенні переговорів. Рольові ігри проводилися як в Імереті, так і в інших регіонах Грузії: Аджарії, Самеґрело, Шіда-Картлі, прикордонних зонах і місцях компактного поселення ВПО.

Також здійснювалися ініціативи «Дитяча освітня програма толерантності», програма культури світу, миротворча освіта для відновлення довіри, проект «Учитель – ресурс Миру», «Шлях до педагогічної майстерності».

Всі активності були спрямовані на розвиток і збагачення досвіду роботи в області трансформації конфлікту, а також інтеграції дітей, молоді та педагогів, які є вимушеними переселенцями.

«Були представлені дуже хороші приклади. Наочно видно, що змінюється. Сподобався досвід педагогів, вони – лідери формування нового світогляду у молоді. Цікавий метод соціального замовлення і зв'язок з державними грошима, оскільки дуже важливо поступово змінювати стратегію переходу від міжнародної фінансової допомоги до державної».

(Зі звітів українських учасників проекту)

Жіноча асоціація ВПО Consent

Грузія, Тбілісі
просп. Тамар Мепе, 20
+ 99 532 234 49 82
julia.kharashvili@yahoo.com
idpwa.org
fb.com/IDPWAConsent

Жіноча асоціація вимушено переміщених осіб Consent (далі Асоціація) була створена жінками з громади ВПО з Абхазії в 1995 році, в 1996 році пройшла реєстрацію в Міністерстві юстиції Грузії.

МІСІЯ

Сприяння покращенню соціальної, економічної, психосоціальної ситуації жінок-ВПО і членів їх сімей.

ДІЯЛЬНІСТЬ

Організація розпочала свою діяльність з проведення (спільно з Норвезькою радою у справах біженців) дослідження житлових умов, соціальних і медико-психологічних проблем. Пізніше, в рамках інших проектів, намагалася відповідати на виявлені виклики. З 1995 року Асоціація регулярно проводила програми психосоціальної реабілітації, медичного обстеження жінок і дітей, які постраждали від конфлікту, в основному в центрах компактного проживання ВПО.

З 1996 року Асоціація активно працює над залученням ВПО в програми вибудовування довіри і миру. Протягом 12 років Асоціація організує табори миру, в яких зустрічаються, навчаються і разом працюють спочатку діти, а потім молоді люди із конфліктних зон Південного Кавказу, що дозволило до 2001 року створити мережу молодих лідерів Кавказу.

Робота з ВПО привела Асоціацію до необхідності захисту їх прав: з 1995 року Асоціація була членом робочої групи Женевської конференції країн СНД з міграції та переміщення. З 1996 року організація активно працює по організації соціальної і психологічної допомоги. У 1998 році під час ескалації військових дій в Гальському районі ініціювала масовану психологічну та медичну допомогу ВПО (більше 10 000), організовану коаліцією з чотирьох професійних організацій. У 1996-2000 роках Асоціація активно співпрацювала з Норвезькою радою у справах біженців з організації регіонального співробітництва стосовно психосоціальної реабілітації ВПО, а з 2000 року з проектом Інституту Брукінгса з проблем ВПО і Спеціальним доповідачем з прав ВПО. У 2003 році брала участь в підготовці першого видання «Права вимушено переміщених осіб в Грузії» (видання Програми ООН).

УСПІШНІ ПРАКТИКИ

Асоціація в рамках регіональних спільних проектів під егідою Данської ради у справах біженців ініціювала створення Робочої групи з підготовки стратегії розселення ВПО з акцентом на правах ВПО, які проживають не в організованому (приватному) секторі, проблеми яких завжди знаходилися в «тіні».

Вважалося, що ВПО, які проживають в приватному секторі, більш адаптовані і менш потребують допомоги, ніж жителі колективних центрів. Міжнародні організації приділяли багато більше уваги ВПО, які проживають в місцях компактного поселення – по-перше, концентрація проблем в одному

місці була більш наочною, а по-друге, уряд постійно звертався до гуманітарних організацій з проханнями про допомогу в реабілітації цих колективних місць проживання. Це і стало одним з рушійних чинників, що ініціювали створення Державної стратегії щодо ВПО. Другим рушійним фактором було розуміння, що не врегульована ситуація з ВПО гальмує програми розвитку в цілому. Неурядовий сектор, зі свого боку, вже давно ставив питання про економічний, соціальний, юридичний розвиток ВПО і вирішення проблем їх розселення.

З 2009 року уряд затверджує програму розселення ВПО. Асоціація залучена разом з мережею неурядових організацій «Синергія» в адвокацію прав ВПО в цій програмі – розробку критеріїв, вивчення соціальних і житлових умов в основному ВПО після конфліктів 90-х років, оскільки «нові» ВПО після війни 2008 року практично повністю були забезпечені житлом, хоча якість цього житла викликала багато питань.

Асоціація продовжує роботу з ВПО з обох регіонів (Абхазії і Цхінвальського регіону) в Західній Грузії. Основні напрямки включають моніторинг правильності розселення, поліпшення житлових умов і покращення доступу ВПО до соціальних програм і наявним сервісам, допомогу в адаптації після переселення. Серйозною проблемою залишається зростання насильства в сім'ї та насильства проти жінок: дослідження Світового банку (2017) продемонстрували зв'язок зростаючого рівня насильства з наслідками невирішених конфліктів і з економічними можливостями, які в сім'ях ВПО залишаються невисокими. Триває робота по вихованню жінок, цивільних активісток, і посиленню їх можливостей в кооперуванні з місцевими владними структурами.

ОСНОВНІ ПРОГРАМИ АСОЦІАЦІЇ ДЛЯ ВПО СЬОГОДНІ ВКЛЮЧАЮТЬ:

- безкоштовну медичну допомогу для ВПО, які проживають в регіонах Шіда-Картлі і Квемо-Картлі;
- професійну освіту (Шіда-Картлі);
- моніторинг розселення і допомогу в вирішенні проблем з центральними і місцевими органами влади;
- мобілізацію громад ВПО в нових місцях проживання;
- допомога в організації житлових товариств;
- програми неформальної освіти;
- «Академію жіночого лідерства»;
- програми превенції насильства через неформальну освіту;
- спектаклі форум-театру;
- психодраму;
- роботу в школах, де навчаються діти ВПО і осіб, які постраждали від конфлікту, для превенції булінгу;
- дебати на актуальні для молоді теми;
- розвиток волонтерства серед молоді;
- робота по соціалізації літніх ВПО за допомогою організації денного центру і домашньої допомоги;
- юридичні консультації та допомогу і т. ін.

«У Тбілісі представили модель компактного розселення ВПО в Грузії. У своїй презентації вони позначили роль держави в їх діяльності і співпраці з ними, яка почалася з 2007 року. У всіх сферах діяльності організація грала унікальну роль в роботі з ВПО та переселенцями. Мені дуже сподобався підхід до сьогодишньої проблеми з ВПО в їх країні. За їхніми даними більше 50 000 сімей ВПО зараз живуть в нужді із скороченими до мінімуму життєвими умовами. Є ВПО, які самі знайшли житло, але поки існує так звана *status-based* допомога, яку треба змінити на *need-based*, щоб працювати з потребами ВПО більш сконцентовано».

(Зі звітів українських учасників проекту)

Благодійно-гуманітарний центр «Абхазеті»

Грузія, Тбілісі
площа Свободи 4а, кв. 12
+995 32 294 45 44
chca.org.ge
fb.com/CHCAGeorgia

Неурядова неприбуткова організація «Благодійно-гуманітарний центр «Абхазеті» (CHCA) була заснована у 1995.

МІСІЯ

Покращення доступності джерел існування для людей, які постраждали від конфлікту, і соціально незахищених осіб, а також забезпечення їх соціальної і економічної інтеграції.

Організація сформувалася після насильницького конфлікту в Абхазії з метою підтримки тисячі ВПО. З тих пір було здійснено безліч освітніх, мікрофінансових програм і програм на підтримку розселення ВПО.

Головна мета – збільшити роль індивідів і громад в будівництві громадянського суспільства і посилення демократії, поліпшити соціальні та економічні умови для ВПО і соціально незахищених осіб шляхом розвитку можливостей і підвищення рівня самовпевненості.

НАПРЯМКИ ДІЯЛЬНОСТІ

- Забезпечення джерелами існування і економічний розвиток.
- Розвиток громади та адвокація.
- Захист і розвиток дітей і молоді.
- Миробудівництво і відновлення довіри.

ЦІЛЬОВА АУДИТОРІЯ

- Вимушено переміщені особи.
- Люди, що живуть в конфліктній зоні.
- Соціально незахищені сім'ї.
- Люди, що знаходилися в конфлікті з законом.
- Колишні мігранти.
- Діти і молодь.

УСПІШНІ ПРАКТИКИ

Сприяння соціально-економічній інтеграції і створення/забезпечення джерел існування.

Мета проектів цього напрямку – посилення економічної діяльності ВПО. Для ВПО і населення, яке постраждало від конфлікту, реалізуються наступні активності: професійне навчання, тренінги та консультації з управління бізнесом і пошуку роботи, розподіл негрошових бізнес-грантів та безпроцентних кредитів, реалізація проектів, що підтримують сільське господарство, створення соціальних підприємств.

Індивідуальні приклади

Леван Махароблідзе, виходець з Абхазії, в Кутаїсі успішно очолює бізнес по обробці металу і стабільно працевлаштовує

шість чоловік. В рамках проекту Леван Махароблідзе пройшов бізнес-тренінги, розробив бізнес-пропозицію і отримав грант в розмірі 2000 євро у вигляді матеріальних цінностей. На цю суму він придбав інструменти токаря, апарат зварювання та ін. «За допомогою нових інструментів моя праця полегшилася, я також економлю час. Багатофункціональність токарного верстата дозволила мені підвищити продуктивність приблизно на 20%», – говорить він. На підприємстві додатково почали працювати ще дві людини, і їх щомісячна оплата становить 500-600 ларі.

Село Меджврісхеві (Горі) знаходиться поруч з адміністративною лінією Південної Осетії. Лері Мезврішвілі створив в цьому селі соціальне підприємство «Мобільна автомайстерня» в 2016 році. Він брав активну участь в тренінгах, які проходили в рамках проекту, успішно пройшов конкурс і у вигляді гранту отримав фінансову підтримку в розмірі \$16 000. «Я мріяв зробити це, але без сторонньої допомоги мені знадобилися б на це роки. А тут моя мрія збулася за рік», – зазначає він. Лері Мезврішвілі придбав автотранспортний засіб і необхідну для автомайстерні техніку. Він також найняв для підприємства

чотири молодих людини, які щомісяця отримують 700 ларі. Сьогодні «Мобільна автомайстерня» успішно виконує свою соціальну місію і безоплатно допомагає жителям селища ВПО і прикордонних селищ.

АДВОКАТУВАННЯ І СПРИЯННЯ РОЗВИТКУ ВПО ТА ГРОМАДИ, ЩО ПОСТРАЖДАЛА ВІД КОНФЛІКТУ.

Мета проектів цього напрямку – сприяти діалогу між громадою ВПО і представниками місцевої влади з питань, які впливають на їхнє життя. Здійснюються різні активності: дослідження та аналіз потреб ВПО, створення/розвиток товариств власників квартир, планування/імплементация кампаній адвокатування, тренінги/консультації.

Індивідуальний приклад

Теона Букія живе в Боржомі, в реабілітованому корпусі ВПО. За допомогою центру «Абхазеті», засноване в 2015 году товариство власників квартир вибрало її головою терміном на один рік. «У ролі голови я вже змогла вирішити одну нашу проблему. Через шість місяців, як нам передали квартири, новий ремонт почав псуватися. На основі інформації, отриманої на тренінгах, я легко змогла налагодити контакт з будівельною компанією і в результаті вона виправила всі недоліки», – говорить вона. У товариства є загальний фонд, в якому акумулюються гроші, отримані від оренди робочих інструментів, переданих в подарунок групі по догляду і експлуатації, а також членські внески. За рахунок цих коштів товариство провело необхідні ремонтні роботи.

УЧАСТЬ В РОБОТІ КОМІСІЙ ТА ОБ'ЄДНАНЬ

Центр «Абхазеті» бере участь в роботі трьох урядових комісій, а також є активним членом п'яти об'єднань. Організаціями, що працюють з питань ВПО, центр «Абхазеті» обрано до Наглядової ради державної стратегії ВПО і активно включений в процес розробки державної стратегії щодо ВПО і біженців та плану дії стратегії. Організація лобіює і захищає питання, пов'язані зі сприянням соціально-економічній інтеграції ВПО.

У минулому і поточному роках організація активно була включена в процес обговорення питання допомоги ВПО. Міністерство у справах вимушено переміщених з окупованих територій осіб, біженців і розселення підготувало документ («Підготовчий документ реформи допомоги ВПО») і почав працювати з перегляду щомісячної допомоги ВПО. Організація зі свого боку в серпні 2017 року в регіоні Шіда-Картлі провела дослідження «Ставлення населення ВПО до можливих альтернатив реформи допомоги ВПО» і всім зацікавленим особам представила бачення громади ВПО з цього делікатного питання. Центр «Абхазеті» також проводить заходи і бере участь у зустрічах, на яких обговорюється захист прав громади ВПО щодо реформи допомоги. Наприклад, в Боржомі пройшла дводенна мережева зустріч, на якій були присутні представники місцевих НУО, що працюють з питань ВПО. В офісі народного захисника з ініціативи центру «Абхазеті» пройшла зустріч і неурядовий сектор ознайомив народного захисника з власною думкою про документ, розроблений Міністерством у справах ВПО.

«Центр «Абхазеті» знаходиться в Тбілісі, за родом своєї діяльності є благодійною і гуманітарною організацією. 22 роки працює з постраждалими від конфлікту людьми. Хочу виділити представлену ними модель «ЗР» – підхід до роботи з ВПО: Provision, Protection, Promotion. Кожен з цих елементів відіграє значиму роль. Provision – життєзабезпечення і охорона здоров'я, Protection – захист і засоби до існування, Promotion – розвиток».

(Зі звітів грузинських учасників проекту)

**Вірменський
досвід інтеграції ВПО
і біженців**

Короткий аналіз ситуації з інтеграції ВПО і біженців у Вірменії

Вірменія зіткнулася з першим припливом біженців відразу після розпаду Радянського Союзу. Озброєний конфлікт в Нагірному Карабаху (1988-1994 гг.) між незалежною Вірменією і Азербайджаном привів до того, що число біженців досягло близько 360 тис. чоловік. Другий великий потік почався в результаті війни в Іраку (2003-2011 гг.), де значна кількість проживаючих там етнічних вірмен були змушені шукати притулок у Вірменії. Ще один приплив спостерігався в результаті конфлікту в Сирії (з 2011 року) і Україні (з 2014 року), а також з інших країн.

Етнічні вірмени мають повну підтримку від уряду, незважаючи на обмежені державні ресурси.

Неетнічні вірменські прохачі притулку і біженці стикаються з деякими проблемами в рамках процедур надання притулку. Особи, які шукають притулку, та інші ВПО можуть зіткнутися з численними передбачуваними проблемами, пов'язаними з житлом, охороною здоров'я, освітою, соціальною допомогою, інтеграцією, включаючи мовний бар'єр тощо. Недостатня реалізація своїх обов'язків посадовими особами може ще більше ускладнити ситуацію і, більше того, призведе до недотримання міжнародних конвенцій і принципів гуманітарного права.

Біженці з Азербайджану

З 360 біженців, які втекли до Вірменії з Азербайджану в період між 1988 і 1992 роками через конфлікт в Нагірному Карабаху, більшість перестали бути біженцями і домоглися довгострокового рішення. Кількість біженців зараз оцінюється на рівні 1 500 осіб.

Біженці з Іраку

За даними уряду, біженці з Іраку становлять 1019 людей, в основному вірменського походження.

Прохачі притулку, біженці та особи, що знаходяться в ситуації подібної біженцям з Сирії

За даними уряду РА, в 2012-2017 роках близько 20 000 сирійських вірмен отримали громадянство Вірменії, 2500 – вид на проживання. Кращим рішенням для більшості біженців в Вірменії є місцева інтеграція, оскільки перспективи репатріації є віддаленими. Уряд Вірменії і суспільство відкрито взяли сирійських вірмен. Уряд схильний вітати їх і надавати швидкі, безкоштовні в'їзні візи, вид на проживання і громадянство, забезпечувати охорону здоров'я (частково) і можливості отримання освіти в рамках державного бюджету. Міжнародні організації та місцеві НУО доповнюють зусилля уряду по наданню підтримки в області забезпечення житла та отримання доходів. Проте дві основні проблеми, з якими стикаються сирійські вірмени у Вірменії, – це житло і робота.

Прохачі притулку, біженці та особи, що знаходяться в ситуації подібної біженцям з Нагірного Карабаху

Ескалація Нагірно-Карабахського конфлікту на початку квітня 2016 року привела до жертв серед цивільного населення і значного знищення кількох селищ, розташованих поблизу лінії зіткнення. Під час ескалації, коли були здійснені звірства проти цивільних осіб, що опинилися за лінією фронту, використовувалися дрони, а великим поселенням у внутрішніх районах Азербайджану загрожувало бомбардування. Всі ці дії призвели до переміщення в Вірменію більше 2 000 чоловік. Приблизно три чверті переміщених осіб повернулися в Нагорний Карабах в листопаді 2016 року. А більшість з тих, хто втік з Талиша та інших, найбільш схильних до конфліктів районів, близьких

до лінії зіткнення, залишився. Контингент переміщених осіб не зазнав істотних змін. Він складається в основному з жінок, дітей і людей похилого віку. Проте відсоток людей похилого віку зріс (що вказує на те, що молоді люди більш схильні до повернення), а жінки все частіше переїжджають, щоб подбати про чоловіків в Нагірному Карабасі і членів сім'ї в Вірменії. Сім'ї, які все ще знаходяться в Вірменії, отримали фінансову допомогу і включені в регулярні програми з надання допомоги Управління Верховного комісара ООН у справах біженців.

Протягом багатьох років Вірменія за допомогою окремих процедур надала статус біженця приблизно 70 особам з Ірану, Лівану, Грузії, Кот-д'Івуару, Камеруну, Нігерії, Туреччини та деяких інших країн. За станом на 30 червня 2016 року налічувалося також 54 прохача притулку з Іраку, Ірану, Лівану та Республіки Конго, Гвінеї, Туреччини, Сирії та України.

Тліючий військовий конфлікт навколо Нагірного Карабаху, який в останній раз привів до активних військових дій у 2016 році, знову і знову змушує НУО займатися інтеграцією біженців. Ще однією серйозною проблемою, що стоїть перед вірменськими НУО та всім вірменським товариством, є постійна еміграція молодих і кваліфікованих вірмен через складну економічну ситуацію.

Діана Мірібян

Координаторка проекту (Вірменія)

Освітній тур Вірменією

З 24 вересня по 1 жовтня 2017 р активісти з України, Вірменії, Грузії та з Північного Кавказу брали участь в освітньому турі Вірменією, який було організовано в рамках нашого проекту. Оскільки Вірменія була третьою країною, яку вони відвідали, було більше можливостей зробити порівняльний аналіз і обговорити як аналогії, так і відмінності в проектній роботі різних країн.

Протягом тижня учасники відвідали акторів інтеграційної роботи в таких містах і регіонах Вірменії, як Єреван, Чамбарак, Ечміадзін і Гюмрі. Всі ці організації працюють в даний час над проблемами інтеграції ВПО і біженців, міграційними процесами в Вірменії та питанням врегулювання конфлікту. Зокрема, разом з міжнародними партнерами вони реалізують проекти з інтеграції біженців, які втекли від військових дій в Нагірному Карабаху в 2016 році, а також численних вірменських сирійців, які біжать з Кірега в Сирії і переважно є вихідцями з Алепо.

Дані теми, а також різні стратегії реагування на ці проблеми обговорювалися учасниками нашого туру з наступними 10 вірменськими НПО: «Вірменський Карітас» (Єреван), Національний центр розвитку малого і середнього бізнесу Вірменії (Єреван), Союз сирійських вірмен (Єреван), земляцька

благодійна громадська організація «Алепо» (Єреван), НУО «Місія Вірменія» (Єреван), Арцвашенська окупована громада (Чамбарак), Правозахисний центр Сахарова (Гюмрі), центр «Емілі Арегак» для дітей-інвалідів (Гюмрі), Швейцарський гуманітарний фонд CASA (Гюмрі) і НУО «Круглий стіл» (Ечміадзін). Крім цього, активісти вели обмін досвідом та професійними думками зі співробітниками Міністерства діаспори і з представником Верховного комісара Організації Об'єднаних Націй у справах біженців в Вірменії.

У Міністерстві діаспори в Єревані учасникам туру були надані відомості про державні програми економічної інтеграції вірменських сирійців. Державні програми націлені, зокрема, на допомогу біженцям в створенні малих і середніх підприємств, присвячені професійній кваліфікації та навчанню цих людей, а також спрямовані на заохочення надомної праці жінок-біженців.

В кінцевому підсумку учасниками освітнього туру були обрані три організації, досвід яких вони визнали особливо цінним і цікавим – Швейцарський гуманітарний фонд CASA, Національний центр розвитку малого і середнього бізнесу Вірменії, а також земляцьку благодійну громадську організацію «Алепо».

«Багато що сподобалося в Вірменії: як дбає Міністерство діаспори про безпеку своїх співвітчизників, робота організації CASA з молоддю, впровадження соціального підприємництва, туристичні обміни і програми, координація з усіма організаціями, які працюють з питаннями ВПО і біженців, їх ефективну співпрацю».

(Зі звітів українських учасників проекту)

«Досвід соціальних підприємств дуже хороший, щось схоже у нас є, але там набагато цікавіше. Особливо важливо те, що вони навчають молодь майстерності з виготовлення сувенірів, товарів народного промислу, це актуально для розвитку туризму. З простих каменів роблять гроші, отримують доходи, розвиваються... Сподобалося багато: спільний бізнес ВПО/біженців та місцевих сімей громад; включення ВПО і біженців в усі структури і програми місцевої громади; соціальна інтеграція людей з обмеженими можливостями і людей похилого віку, денні центри; освітні програми для молоді та розвиток волонтерства; створення інвестиційної зони для початківців і успішних бізнесменів; Рада жінок-підприємців...».

(Зі звітів українських учасників проекту)

**Успішні приклади
інтеграції ВПО і біженців
у Вірменії**

Швейцарський гуманітарний фонд CASA

Арменія, м. Гюмрі
вул. Шаумяна, 69
+3 743 125 65 28; 1058 40 32
kasa.gumri@kasa.am
kasaam@kasa.am
www.kasa.am
Директор – Анаїт Мінасян

МІСІЯ

Надати важливості відкритому і незалежному суспільству громадян, які взяли на себе зобов'язання втілювати важливі зміни в мінливому сучасному світі.

ЦІННОСТІ

- Сприяти розвитку особистості (персоналізм).
- Супроводжувати її в професійній і громадянській освіті.
- Сприяти розвитку згуртованої економіки як третього шляху між колективізмом і індивідуалізмом.

ПРІОРИТЕТ ДІЯЛЬНОСТІ

- Допомога нужденним.
- Заохочення освіти – розвиток знань, навичок і мислення.

- Розширення прояву громадянської і екологічної свідомості та солідарності.
- Просування прогресу жінок.
- Заохочення міжкультурних діалогів.
- Поширення французьких, франкомовних культур і цінностей.
- Індивідуальний і альтернативний туризм, який безпосередньо пов'язаний з реальністю і населенням.

НАПРЯМКИ ДІЯЛЬНОСТІ

- Гуманітарний.
- Будівельний.
- Освітній.
- Сільське господарство.
- Туризм.

МЕТОДИ ДІЯЛЬНОСТІ

- Заохочувати гнучкі підходи, що стимулюють ініціативу.
- Створювати структури, які об'єднують ієрархію і спільне управління.
- Гнучке об'єднання лояльності і креативності, підтримка і просування інновацій.

Інтеграція переселенців реалізується спільно з Верховним комісаріатом з питань біженців ООН за трьома напрямками:

- соціальний – підтримка включення переміщених сімей за допомогою місцевих добровольців;
- культурний – заходи в ДНКО «Спеціальний гуртожиток»;
- економічний – професійна підготовка з відповідними партнерами.

УСПІШНІ ПРАКТИКИ

Жити пліч-о-пліч недостатньо, щоб пізнавати один одного. Ця ідея, як правило, справедлива при описі відносин між сирійськими вірменами і місцевими вірменами в результаті сирійської кризи, оскільки обидві групи досить великі, вони часто вже не вичавлюють один одного зі своєї «зручної» групи і дійсно визнають одна одну.

Робота з молоддю

Таке спостереження і усвідомлення можливості змінити його з молоддю породили нову молодіжну ініціативу єреванського транснаціонального клубу «Алепо», спрямовану на сприяння діалогу між сирійськими вірменами і місцевими. Це дозволило молодим сирійським вірменам, головним чином членам клубу YMCA Armenia, познайомитися і задовольнити потреби і бажання місцевих вірмен, подумати про їх формати. Таким чином, програма запропонувала платформу для різних заходів – дискусій, корпоративних вечорів, кінопоказів,

свят, кампаній, тематичних зустрічей і т. ін. Проектна команда складалася з 20 основних учасників (10 сирійських вірмен і 10 місцевих).

Місцева і сирійська молодь часто спілкуються один з одним, відвідуючи ті ж школи. Але чи дійсно вони знають один одного? Спостереження з нашої Програми інтеграції молоді показали, що середня освіта не сприяє обміну інформацією між підлітками в цих двох групах. До речі, табори дуже популярні серед сирійських вірмен.

«Тиждень економічних можливостей»

Фонд CASA брав участь в економічній асамблеї «Тиждень економічних можливостей» для сирійських вірмен.

Німецька агенція міжнародного співробітництва (GIZ) розпочала реалізацію програми «Економічна інтеграція сирійських вірмен у Вірменії» в 2015 році в рамках якої 19-22 травня в Єревані пройшов форум «Тиждень економічних можливостей». Він зібрав під одним дахом сирійських вірмен, що займаються економічною діяльністю у Вірменії, а також представників сирійсько-вірменських переміщених осіб і уряду і міжнародних організацій, що підтримують цільову групу, яка прагне почати свою власну бізнес-програму або знайти роботу.

Серед останніх у Форумі також взяв участь фонд CASA. Конференція, тренінги та виставки продуктів і послуг, що пропонуються сирійськими вірменами, дозволили сирійським вірменам форуму створити нові і зміцнити існуючі зв'язки при ознайомленні з можливостями і програмами допомоги, доступними сирійсько-вірменським переміщеним особам.

Співпраця з Верховним комісаріатом з питань біженців ООН

Як партнер Верховного комісаріату з питань біженців ООН фонд CASA сприяє не тільки соціально-культурній інтеграції переміщених осіб, а й поліпшенню умов життя сирійсько-вірменських переміщених осіб за допомогою професійної освіти. Їх досвід і ідеї в цій галузі є обов'язком фонду, який він виконує через програму поліпшення освіти біженців та умов життя, відповідальну команду на конференції і навчання, а також відвідувачів виставки.

«Найбільше враження на мене справила швейцарська організація CASA, яка реалізувала 70 проектів у найрізноманітніших сферах: робота зі школами; розвиток професійних навичок у молоді; вивчення мов; робота з вразливими сім'ями, ВПО; волонтерська програма; психологічна підтримка; репродуктивне здоров'я; розвиток туризму».

(Зі звітів грузинських учасників проекту)

Національний центр розвитку малого та середнього бізнесу Вірменії

0010, Вірменія, м. Єреван
вул. Мгер Мкртчяна, 5а
+3 741 254 16 48, 56 37 14
58 32 61, +3 741 023 71 02
+3 741 254 16 42
info@smednc.am
smednc.am/en

Виконавчий директор – Левон Мнацаканян

Національний центр розвитку малого і середнього бізнесу Вірменії був створений постановою уряду Республіки Вірменія в рамках Програми підтримки малого та середнього бізнесу (МСБ) на 2002 рік і є основною інституцією, що реалізує програми державної політики та розвитку сектора МСБ у Вірменії.

НЦР МСБ Вірменії здійснює свою діяльність через свій центральний офіс в Єревані, а також філії і представництва, створені у всіх регіонах Вірменії. В результаті тисячі малих і середніх підприємств мають можливість ініціювати, удосконалювати і розширювати свою підприємницьку діяльність.

Програми, які реалізуються за підтримки МСБ, спрямовані, зокрема, на підвищення ефективності та конкурентоспроможності

МСБ на внутрішньому і зовнішньому ринках; забезпечення доступу до бізнес-послуг для МСБ; розширення можливостей фінансування МСБ; просування інновацій та впровадження нових технологій в МСБ; допомогу починаючим МСБ; заохочення інтернаціоналізації МСБ; забезпечення діалогу між державним і приватним секторами.

В рамках щорічної програми сприяння малого та середнього підприємництва НЦР МСБ Вірменії здійснює програми технічної та фінансової підтримки за такими напрямками: інформаційно-консультаційна підтримка; підтримка навчання підрозділів МСБ; підтримка підприємництва підприємців-початківців; місцевий економічний розвиток; підтримка галузевих підприємств; підтримка жіночого підприємництва; надання кредитних гарантій існуючим підприємствам МСБ; надання кредитних гарантій підприємцям-початківцям; забезпечення фінансової підтримки бізнес-ініціатив.

МІСІЯ

Бути орієнтиром розвитку малого і середнього бізнесу в Вірменії, надаючи комплексну і цілеспрямовану підтримку.

ЦІННОСТІ

- Прозорість.
- Доступність.
- Професіоналізм.
- Ініціативність.
- Командна робота.

УСПІШНІ ПРАКТИКИ

Починаючи з 2012 року НЦР МСБ Вірменії надає різноманітну і багатогранну підтримку співвітчизникам, які втекли з сирійської війни, і хочуть створити нові підприємства в Вірменії. Вступ сирійсько-вірменських бізнесменів на вірменський ринок привнесло нове дихання в ділове середовище. Наші співвітчизники з Сирії внесли нову культуру бізнесу на батьківщину і встановили нові традиції.

В рамках підтримки сирійських підприємців для початку своїх власних бізнесів у Вірменії, НЦР МСБ Вірменії у співпраці з Верховним комісаріатом з питань біженців ООН здійснювали різні види діяльності – інформаційні, навчальні та консультаційні.

Щоб почати власний бізнес у Вірменії, сирійські вірмени взяли участь в проекті «Підприємницька підтримка початкового бізнесу». Беручи участь в проекті, підприємці отримали навички бізнес-планування, маркетингу, менеджменту, виробництва і планування фінансів, а також навички ведення бізнесу. Досвідчені фахівці надавали консультаційну підтримку для розробки своїх власних бізнес-планів. Авторам найкращих і реалістичних планів було надано фінансову підтримку.

Кредит видавався на наступних умовах:

- максимум 5 млн драмів;
- річна процентна ставка 4%;
- максимальний термін погашення кредиту 5 років;
- гарантія НЦР МСБ Вірменії (100%).

Підтримувані бенефіціари в основному займалися автомобільним сервісом, ювелірними виробами, шиттям, обслуговуванням та іншими видами бізнесів, 80% з яких знаходяться в Єревані, а решта в регіонах Вірменії.

ІНФОРМАЦІЙНІ, ОСВІТНІ ТА КОНСУЛЬТАТИВНІ ЗАХОДИ

НЦР МСБ Вірменії регулярно проводить інформаційні, освітні та консультативні заходи:

- ділові зустрічі (B2B) за участю вірменських і сирійсько-вірменських бізнесменів, що працюють у таких галузях, як легка промисловість, виробництво пластмасових виробів, вантажні перевезення, автосервіс, громадське харчування та інших місцевих і міжнародних організацій підтримки бізнесу;
- тренінго-консультативні зустрічі з метою ознайомлення з можливостями діяльності у вільних економічних зонах Вірменії («Марс» і «Меридіан»);
- навчальні та інформаційні семінари з податкового та митного законодавства РА і їх змін;
- навчальні семінари для сирійсько-вірменських бізнесменів з обговорення та вирішення проблем, що виникають при здійсненні підприємницької діяльності в Вірменії, а також ринку збуту і нерухомості (продаж/оренда), закупівля/імпорт сировини та обладнання;
- регулярно організовані тренінги для сирійсько-вірменських бізнесменів і біженців, в ході яких учасникам були представлені маркетинг, менеджмент, бізнес-планування тощо;
- тренінги з процедур державних закупівель і зі зв'язків з громадськістю для МСБ, в ході яких учасникам були представлені законодавчі норми регулювання і координації процедур закупівель, а також концепція і функції PR, просування товарів і послуг за допомогою інструментів PR;
- навчання/бізнес-нарада «Проблеми продовольчої безпеки», в ході якої учасникам була представлена сучасна система управління безпечністю харчових продуктів (GMP/GHP, HACCP, ServeSafe).

«Вони займаються з підприємцями-початківцями, бізнесменами. Успіх їх роботи полягає в реалізації регіональних програм. Організація здійснила 10 регіональних програм. Тут було багато цікавого: виставка для підтримки бізнесменів; освітньо-інформаційна діяльність; інтеграція біженців через розвиток бізнесу».

(Зі звіту російських учасників проекту)

Земляцька благодійна громадська організація «Алепо»

Вірменія, м. Єреван
Північний просп., 11
+37 401 054 53 69
info@aleppo-ngo.org
aleppo-ngo.org
fb.com/aleppo.ngo1
Голова: Ані Балхян

ПРИОРИТЕТИ РОБОТИ

Земляцька благодійна громадська організація «Алепо» була заснована і зареєстрована в 2013 році у Вірменії Союзом сирійсько-вірменських жінок, який протягом багатьох років проводив профспілкову діяльність в Сирії під керівництвом Ані Балхян.

Організація, маючи в основі своїй діяльності благодійність, в результаті сирійського конфлікту надає гуманітарну допомогу сирійським вірменам, які шукають притулку в Вірменії, розробляє і реалізує довгострокові проекти, здійснює свій внесок у соціально-культурний, духовний, фізичний, освітній і науковий розвиток суспільства.

В даний час близько 1850 сирійських мало-забезпечених сімей (більше 6 100 сирійців) зареєстровані в «Алепо» і вважаються бенефіціарами організації.

ВИДИ ДІЯЛЬНОСТІ

Завдяки консолідованим зусиллям персоналу і багатьох добровольців, а також вірі і життєво важливій підтримці спонсорів і партнерів «Алепо»:

- надає гуманітарну допомогу близько 6 100 сирійським вірменам;
- надає грошову допомогу нужденним сирійсько-вірменським сім'ям для покриття витрат на проживання;
- надає житло для нужденних сирійсько-вірменських сімей;
- забезпечила односторонніми квитками на літак нужденних сирійських вірмен, які звернулися в «Алепо» для переїзду до Вірменії;
- забезпечує щоденну безкоштовну інклюзивну освіту сирійським вірменам з обмеженими можливостями;
- здійснює програми, що забезпечують економічний і соціальний розвиток, а також створює можливості в сфері зайнятості для особливо вразливих сирійських вірмен, зокрема, для жінок і осіб з обмеженими можливостями;
- надає безкоштовну соціально-психологічну підтримку для сотні сирійських вірмен;
- консультує і сприяє залученню сирійських вірмен в цивільне життя;
- організовує тренінги та заняття для сирійсько-вірменських дітей, підлітків та молоді.

УСПІШНІ ПРАКТИКИ

З 2015 року «Алепо» надає соціально-психологічну підтримку особам, які в результаті сирійського конфлікту втратили близьких і отримали матеріальну шкоду.

Розуміючи, що основні аспекти гуманітарної допомоги – це соціально-психологічні компоненти, «Алепо» надає підтримку для збереження духовних і моральних якостей осіб, які пройшли через конфлікт, і знаходяться в скрутному стані, таким чином забезпечуючи їх соціально-психологічне благополуччя.

Соціально-психологічна підтримка надається сирійським вірменам щоп'ятниці в офісі «Алепо». У центрі уваги зустрічей – визнання можливості опору, відновлення і подальшого розвитку постраждалого від війни населення. У зустрічах беруть участь священики, психологи та інші експерти.

З 2015 року по теперішній час в цій програмі брали участь понад 300 сирійських вірмен. Програма сприяла психологічній реабілітації та соціальній інтеграції осіб, які пройшли через сирійський конфлікт. За допомогою даної програми багато сирійських вірмен змогли легко інтегруватися в цивільне життя Вірменії. Поділяючи їх заклопотаність і висловлюючи свої побоювання і проблеми, учасники програми можуть знайти своє місце і роль в новому суспільстві.

Наприклад, жінка, яка в результаті конфлікту переїхала з Сирії до Вірменії, потребувала психологічної реабілітації. Беручи участь в соціально-психологічних зустрічах, організованих «Алепо», вона змогла позбутися соціальних і психологічних проблем, стала вживати заходів для самореалізації і інтеграції в цивільне життя і відкрила невеликий бізнес. Зараз займається виробництвом і продажем сиру і має велику кількість клієнтів.

В рамках програми соціально-психологічної допомоги «Алепо» учасники зустрічаються з різними спікерами, набувають нові знання про здоровий спосіб життя і життєздатність людини. Такі зустрічі сприяють соціально-культурному, духовному, фізичному, освітньому і науковому розвитку сирійських вірмен, які пройшли через конфлікт у Сирії.

«Всі практики і стратегії, які використовуються в Вірменії, дуже добре працюють на сьогоднішній день по залученню ВПО і мігрантів. (...) Нам здалося, що самоінтеграція в Вірменії йде краще, ніж в інших країнах. Донорів в Вірменії більше, і вірменська діаспора надає фінансову та іншу допомогу для вирішення проблем ВПО і мігрантів».

(Зі звіту російських учасників проекту)

**Північнокавказький
досвід інтеграції ВПО
і біженців, Росія**

Короткий аналіз ситуації інтеграції ВПО і біженців на Північному Кавказі

Жителі Чеченської Республіки, які залишили свої будинки в результаті двох військових кампаній 1995–1999 років, напевно, досі складають найбільшу категорію громадян, переміщених всередині Російської Федерації.

Цифри різняться, за різними підрахунками різних організацій, кількість внутрішньо переміщених осіб на Північному Кавказі становила від 150 до 600 тисяч. Близько 70% з них були жінки і діти. Велика частина ВПО хлинула восени 1999 року після початку другого етапу військової операції в Чечні, величезна кількість цивільного населення змушені були покинути свої будинки і шукати притулок на територіях республік суміжних з Чечнею.

Більшу частину ВПО взяли в Інгушетії, розселяли в наметових таборах і так званих місцях компактного проживання (МКП). До вирішення проблем, пов'язаних із забезпеченням внутрішньо переміщених осіб житлом, продовольством, медичною та непродовольчою допомогою, за погодженням з федеральним центром і республіканською владою, оперативно підключилися міжнародні гуманітарні та російські неурядові організації.

В основному робота будувалася за такими напрямками:

- моніторинг ситуації з ВПО в Інгушетії;
- надання екстреної медичної допомоги тим, хто постраждав фізично;
- надання різного виду гуманітарної допомоги;

- УВКБ ООН⁴ організували координаційну раду неурядових НКО і міжнародних організацій, щоб координувати роботу і планувати діяльність по задоволенню потреб ВПО;
- виконавчі партнери УВКБ ООН відкривали в Інгушетії, а потім і в Чеченській Республіці офіси з безкоштовними юридичними консультаціями, центри правової допомоги, центри соціальної підтримки;
- моніторинг ситуації з ВПО в Чеченській Республіці тощо.

Більш докладно про ситуацію того часу можна ознайомитися в статті: «Проблеми повернення та реінтеграції ВПО на Північному Кавказі» від 16 червня 2009 року⁵.

Коли в 2004–2005 роках почався процес повернення громадян в Чеченську Республіку, НКО стали надавати їм підтримку в соціальній та економічній реінтеграції, оскільки за роки відсутності люди після повернення відчували розгубленість, невпевненість щодо їх майбутнього, житла і роботи. НКО допомагали їм у відновленні необхідних документів для отримання державної підтримки, допомагали влаштовувати дітей в дитячий сад або школу, прикріпитися до поліклініки, щоб отримувати необхідну медичну допомогу. Також НКО надавали допомогу у відкритті малого бізнесу або здобутті необхідної професійної освіти, щоб почати отримувати дохід.

Перебуваючи на Північному Кавказі і працюючи в регіоні більше п'ятнадцяти років, НКО володіють відмінним знанням гуманітарної ситуації, а також штатом професійних спостерігачів і фахівців для проведення досліджень в області інтеграції ВПО. Однак зараз тільки деякі з НКО проводять огляди гуманітарної та соціально-економічної ситуації для урядів, міжнародних організацій і широкої громадськості. Ось, наприклад, організація «Веста», яка розпочала свою роботу

⁴ Управління Верховного комісара ООН у справах біженців

⁵ <http://www.kavkaz-uzel.eu/articles/141549/>

в Республіці Інгушетія, з прибуттям перших біженців, з 1999 року, проводить дослідження на такі теми:

- ситуація з внутрішньо переміщеними особами (ВПО) в Республіці Інгушетія, в Республіці Дагестан і Чеченській Республіці;
- ситуація з вимушеними переселенцями з РПО-Аланія в Республіці Інгушетія;
- ситуація з доступу до заходів державної підтримки для громадян, що повертаються;
- соціально-економічне становище вразливих громадян.

А інші досвідчені фахівці з НКО влаштувалися на роботу в державні міграційні служби, МНС, реабілітаційні центри.

В даний час ситуація стабілізувалася, але залишаються невирішеними деякі міжетнічні конфлікти, що розкрилися напередодні розпаду Радянського Союзу і які й зараз сприяють збереженню напруженості.

Актуальні проблеми сьогодні в сфері інтеграційної роботи пов'язані з мігрантами, біженцями, що повернулися, і ВПО. Приплив мігрантів з Узбекистану, Таджикистану та Азербайджану наростає, і це справжній виклик для республік Північного Кавказу, оскільки не вдається забезпечити адаптацію та інтеграцію в зв'язку з обмеженням політики інтеграції. Мігранти не мають прав на соціальний захист, не мають доступу до охорони здоров'я та правосуддя, правовий захист і особливо на гідну оплату праці. Виходить, що суспільство відкидає мігрантів, і вони в свою чергу не намагаються йти на комунікацію, замикаються і не інтегруються, залишаються в своєму обмеженому співтоваристві. Політика інтеграції не спрямована на адаптацію мігрантів, на прийняття і збереження їх культурної ідентичності, вона потребує реформування. Фахівці НКО намагаються вирішувати ці питання через різні проекти, спрямовані на створення

умов для адаптації мігрантів, і біженців, що повертаються і ВПО. Створюються і проводяться програми з вивчення російської та чеченської мов, для молоді 15-18 років проводяться бесіди та лекції щодо вибору професії, для дорослих є курс з написання бізнес-плану на дому, в основному для жінок, також передбачені індивідуальна допомога психолога, групові реабілітаційні програми, допомога юриста і адвоката, соціальний супровід в органи і структури влади у випадках порушення права мігрантів або для збору документів для отримання посвідки на проживання.

Звичайно, всіма цими проектами займається не одна НКО, діє система перенаправлення між НКО.

Інна Айрапетян

*Координаторка групи Північного
Кавказу з освітніх поїздок*

Представлення інтеграційної роботи НКО Північного Кавказу

В освітніх турах в Україну, Грузію та Вірменію активно брали участь представники п'яти громадських організацій з Північного Кавказу. Але з огляду на актуальні проблемні відносини між країнами учасниками, такий же тур Північним Кавказом не планувався. Тим важливіше став обмін з колегами з цього регіону, який зробили можливим зустрічі і спілкування під час трьох поїздок в Україну, Вірменію і Грузію.

Протягом всієї програми відбулося кілька презентацій північнокавказької групи про свій багаторічний досвід роботи в області інтеграції біженців і ВПО. Активісти розповіли про ситуацію ВПО, біженців і тих, хто повертається в їхні країни, і представили свої підходи і успіхи в інтеграційній роботі. Всіх вражала інформація про інтенсивну роботу з психореабілітації, роботі з травмами, яку проводили з ВПО міжнародні та місцеві організації після першої і другої чеченських воєн, на початку в наметових містечках в Інгушетії, а потім після повернення в Чечню. Важливим моментом виявився той факт, що ці події відбувалися більше ніж 10 років тому. Відповідно, активісти на Північному Кавказі володіють багаторічним досвідом, який вони постійно аналізували і з якого вони могли витягти професійне розуміння того, які підходи і методи дають хороші результати і які скоріше ні. Від передачі цих знань активісти з інших країн (як вони самі підкреслювали) отримували величезну користь.

В наступному розділі представлено досвід і успішні практики трьох організацій-учасників турів.

Досвід Північного Кавказу вніс новизну в нашу програму в формі психореабілітації, арт-терапії, травмотерапії. З метою посилення нашої роботи ми плануємо застосувати досвід чеченських колег у себе в організації».

(Зі звітів грузинських учасників проекту)

**Успішні приклади
інтеграції ВПО і біженців
на Північному Кавказі**

Чеченська регіональна ГО Ресурсний соціально- психологічний центр «Сінтем»

364000 Росія
Чеченська Республіка, м. Грозний
вул. Маяковського, 86а, кв. 7
8 938 893 74 51
sintem_org@mail.ru

Голова організації – Айрапетян Інна Кимаєвна

ОСНОВНА МЕТА

Надання широкого спектру психосоціальних послуг населенню, постраждалому в результаті різних конфліктів і екологічних катастроф.

ОСНОВНІ ВИДИ ДІЯЛЬНОСТІ

- Соціально-психологічна реабілітація.
- Просвітницька.
- Правозахисна.
- Миротворча.

Докладніше про організацію див. на сторінках 78–79.

УСПІШНІ ПРАКТИКИ

Однією з успішних інтеграційних практик вважається проєкт «Повернення», який ЧРГО РСПЦ «Сінтія» здійснює в партнерстві з «Карітас Москва» і європейськими партнерами з Бельгії, Австрії, Франції, Німеччини. В рамках проєкту здійснюється повернення людей, які зазнали багато труднощів і поневірянь, починаючи з 1995 року, коли були змушені стати біженцями і проживали в наметових таборах і пунктах тимчасового розселення в сусідніх республіках Північного Кавказу, а потім з різних причин виїхали за межі країни і тепер повертаються назад додому.

Люди, які прожили понад 10 років у Європі, важко інтегруються. Їх діти не так добре говорять на рідній і російській мовах, це створює проблеми з освітою в школі, вони не встигають, тому найчастіше залишаються на другий рік. Дорослі не можуть працювати, оскільки в них або немає освіти або відсутній трудовий стаж, немає професійних навичок. При відвідуванні державних установ найчастіше у людей виникали конфлікти, оскільки вони звикли до порядку і швидкого виконання всіх процедур, а тут все затягувалося, а якість послуг не відповідала очікуванням. Все частіше люди впадали в стан депресії і починали шукати шляхи для повернення назад в Європу.

Разом з партнерами було створено проєкт «Повернення», в якому наша організація стала місцем першої зустрічі для тих, хто повертається. Європейські організації на кожную людину або сім'ю нараховують певний бюджет, який в перший час дозволяє людині відчувати себе комфортно, купувати ліки і навіть відкривати невеликий бізнес. Фахівці на місцях інформують людей про їхні права та можливості, до кого вони можуть звернутися за допомогою в разі порушення їх прав, передають контакти діючих НКО, в яких безкоштовно вони зможуть отримати психологічну консультацію, взяти участь в освітніх проєктах, пройти майстер-класи, підвищити або отримати професійні

компетенції. Крім того, фахівці інформують про можливості створення малого бізнесу, найчастіше надомного для жінок. Передають контакти державних центрів соціальних послуг, пояснюють, як стати на облік по безробіттю, як і де можна отримати допомогу. Для старшокласників або молоді, яка бажає вступати до ВНЗ, ми організуємо лекції з професійної орієнтації, незабаром будуть організовані курси чеченської і російської мов.

Наші успіхи – це понад 100 сімей тих, хто повертається, які сьогодні відчувають себе комфортно вдома. Вони успішні, розвивають свій бізнес, навчаються, створюють сім'ї. І що важливо, ми створюємо умови для їх інтеграції, а вони інтегрують європейську культуру через свою поведінку, манери спілкування, ведення малого бізнесу, етикету спілкування в бізнесі.

«Організація «Синтія» провела велику, дуже потрібну і важливу для ВПО і біженців роботу. Професійна компетентність в роботі з травмою, психологічна реабілітація, проведена з сотнями людей, які потребували підтримки, вражає. Є чому вчитися!»

(Із звітів грузинських учасників проекту)

Центр кавказької ініціативи

105062, Росія, Москва
вул. Покровка, 30
+7 985 487 47 80
hadbad2012@gmail.com

ОСНОВНІ ВИДИ ДІЯЛЬНОСТІ

Міжрегіональна громадська організація сприяння розвитку громадянського суспільства та свободи слова «Центр кавказької ініціативи» (ЦКМ)

- є засновником і видавцем першого кавказького незалежного журналу «ДОШ», який з 2003 року висвітлює ситуацію в республіках Північного Кавказу з акцентом на проблемах порушення прав людини в регіоні;
- проводить на Північному Кавказі соціологічні дослідження – опитування громадської думки з актуальних питань і моніторинги;
- в квітні 2012 року відкрила у Грозному ресурсний центр для НУО та незалежних громадських активістів;
- в липні 2012 року спільно з партнерською організацією – жіночим ресурсним центром «Синтія» почав видання журналу «Слово жінки».

Докладніше про організацію див. на сторінках 76–77.

УСПІШНІ ПРАКТИКИ

Перший північнокавказький незалежний журнал «ДОШ» видається з січня 2003 року. У ньому розповідається про порушення прав людини, суспільно-політичні ситуації, актуальні соціально-економічні проблеми, проблеми у сфері медицини,

освіти та екології в регіонах Північного Кавказу. Через цей канал люди дізнавалися про реальну картину того, що відбувається в їхньому регіоні.

Журнал висвітлював життя біженців, мігрантів та ВПО як на території Північного Кавказу, так і в Європі, і центральній Росії, куди журналісти видання виїжджали для журналістських розслідувань.

Тираж журналу становить від 5 000 до 10 000 примірників, мови видання – російська та англійська, поширюється на Північному Кавказі, в Москві, Санкт-Петербурзі та інших містах, де проживає кавказька діаспора, а також в таких країнах, як Норвегія, Франція, Бельгія, Австрія, Польща, Німеччина, Фінляндія, Швеція тощо.

НАГОРОДИ

- У 2009 году «ДОШ» став лауреатом премії міжнародної організації «Репортери без кордонів» як найкраще видання 2009 року «За внесок в розвиток свободи слова».
- У 2010 році головний редактор «ДОШ» Ісраїл Шовхалов став лауреатом премії Міжнародної асоціації видавців «За свободу друку».
- У 2012 році журнал «ДОШ» отримав премію «Вільна преса Східної Європи» імені Герда Буцеріуса, що присуджується німецьким фондом «Цайт-Штіфунг» і Норвезьким фондом «Вільне слово».
- Дипломи премії імені Андрія Сахарова «За журналістику як вчинок» в 2005, 2007, 2009, 2011, 2013 і 2015 роках.

«Підняті журналом «ДОШ» і його додатком «Слово жінці» проблеми актуальні і володіють довгостроковими ефектом, на них звертають увагу і реагують».

(Із звітів вірменських учасників проекту)

Чеченська регіональна ГО «Жіночий Ресурсний Центр»

Росія, м. Грозний
вул. Трошева, 73, кв. 6
+8 928 738 33 84

Чеченська регіональна громадська благодійна організація «Жіночий Ресурсний Центр» розпочала свою діяльність у 2006 р. в Чеченській Республіці.

МІСІЯ

Місією організації є поліпшення становища жінок в Чеченській Республіці за допомогою:

- надання благодійної допомоги жінкам, дітям, які залишилися без піклування батьків або одного з батьків, іншим соціально незахищеним категоріям населення;
- сприяння органам державної влади у залученні жінок та інших соціально незахищених верств населення в суспільно-корисну діяльність;
- надання матеріальної та іншої допомоги жінкам, а також іншим категоріям соціально незахищених та вразливих осіб, незалежно від їх національності, громадянства, віросповідання;

- сприяння зміцненню престижу і ролі сім'ї в суспільстві;
- сприяння захисту материнства і дитинства.

Докладніше про організації див. на сторінках 74– 75.

УСПІШНІ ПРАКТИКИ

Цільовою аудиторією таких практик є жінки, в тому числі ВПО і біженці, які перебувають в ув'язненні, що звільнилися з ув'язнення, що знаходяться у важкій життєвій ситуації і постраждали від насильства.

1. В рамках реалізованої діяльності Управління федеральної служби виконання покарань ЧР розвинено співробітництво з впровадження програми ресоціалізації і інтеграції в суспільство колишніх в'язнів-жінок: налагоджений механізм оперативного обміну інформацією по веденню бази даних жінок, що звільнюються; проводиться регулярно дослідження запиту жінок-ув'язнених для організації і здійснення діяльності по розвитку у них навичок адаптації на етапі ув'язнення та після звільнення. Це співробітництво сприяє концептуальному осмисленню процесів ресоціалізації в пенітенціарних установах, що активізувалися, а також проблем соціокультурної адаптації звільнених жінок в чеченському суспільстві, яке проходить процес трансформації.

2. 902 жінки цільової групи проекту (які знаходяться в ув'язненні, які звільнилися з ув'язнення, які знаходяться у важкій життєвій ситуації і постраждали від насильства) отримали можливість поліпшення психоемоційного стану, трансформації наслідків негативного життєвого досвіду/реанімації Я-концепції, мобілізації соціально-позитивної психічної активності, особистісного розвитку, формування проєкції на майбутнє, заснованої на відновленні соціально-позитивних ціннісних орієнтацій і соціальної мотивації.

Участь жінок в спеціалізованому груповому психологічному консультуванні сприяло:

- підвищенню самооцінки та рівня впевненості в своїх силах;
- розвитку позитивних творчих інтересів;
- створенню умов для морального прояву особистості у внутрішньогрупових міжособистісних відносинах;
- вихованню активної соціальної відповідальності і усвідомленню необхідності дотримання соціальних норм, що в цілому сприятиме зниженню частки рецидивів серед колишніх в'язнів-жінок.

3. 120 жінок (які перебувають в ув'язненні, що звільнилися з ув'язнення, які перебувають у важкій життєвій ситуації і постраждалих від насильства) отримали допомогу в урегулюванні сімейних конфліктів: завдяки послугам релігійних діячів у жінок сформувався інтерес до благоустрою як внутрішньоособистісного, так і сімейного, і суспільного.

Усвідомлення цінності сприятливих сімейних відносин і традицій в налагодженні свого життя забезпечить їх соціально-психологічну стійкість і буде сприяти розвитку почуття приналежності до спільноти, що прискорить процес їх соціалізації та мінімізує ризик повторення противоправних дій.

4. 680 жінок цільової групи проекту отримали можливість посилити економічну стійкість, саморозвиток і прояв своїх ресурсів і комунікативних навичок:

- 680 жінок пройшли навчання професіональним практичним навичкам швейної і манікюрної справи, а також курс домашньої медичної сестри;
- 370 жінок з числа учасниць влаштувалися на роботу в салон краси і ательє, домашньою медичною сестрою;

- 103 жінки надають платні послуги на дому, що сприяє поліпшенню їх матеріального становища.

5. 856 жінок (які перебувають в ув'язненні, що звільнилися з ув'язнення, які перебувають у важкій життєвій ситуації і постраждалих від насильства) підвищили рівень освіченості з правових питань, отримали кваліфіковану юридичну допомогу по:

- відновленню прав на нерухомість;
- встановленню права на реабілітацію, отримання соціальних пільг, відновленню прав опікунства над дітьми.

6. Більше 600 колишніх в'язнів-жінок отримали інформаційно-консультативну допомогу про послуги, що надаються жінкам, які перебувають у важкій ситуації, неурядовими організаціями та державними структурами в Чеченській Республіці, що забезпечує жінок доступом до служб підтримки і поширює можливості для ресоціалізації.

7. Понад 600 жінок-ув'язнених стали учасниками програми соціального моніторингу, за допомогою інформування громадськості просуваються їх права та інтереси, також ведеться пошук можливостей для працевлаштування і залучення в різні значущі програми і проекти.

Масштабним і позитивним ефектом нашої діяльності стали зміни в області просування прав жінок в Чеченській Республіці. Сьогодні в особі нашої організації бенефіціанти, а також члени їх сімей придбали ресурс, за допомогою якого вони можуть домагатися своїх конституційних прав.

«Дуже вразили інтеграція ув'язнених-жінок, в тому числі ВПО і біженців, їх психологічна реабілітація, посилене тренінгами підвищення самооцінки».

(Зі звітів українських учасників проекту)

Висновок

Проведена робота по вивченню досвіду інтеграції ВПО і біженців в чотирьох (пост)конфліктних регіонах підтвердила довгостроковий і складний характер інтеграційного процесу. Підтримка і супровід людей, які постраждали від військових дій – складне завдання, що вимагає не тільки ентузіазму, але і високого професіоналізму.

Здійснені нами в 2017 році освітні тури в Україну, Грузію та Вірменію надали цінну підтримку учасникам – експертам з громадських організацій цих трьох країн, а також Росії, Північного Кавказу. Вони змогли підвищити свою кваліфікацію, обмінятися досвідом, разом розглянути різні підходи і налагодити контакт з колегами як зі своєї країни, так і з трьох інших країн.

Учасники були однакові в тому, що поїздки виявилися дуже корисними. Багато хто підкреслював, що важливо було почути не тільки про позитивний, а й про негативний досвід, щоб уникнути аналогічних помилок в майбутньому. Крім конкретно інтеграційної роботи, обмін досвідом торкнувся і інших аспектів діяльності НКО – таких, як розробка проектів, подача заявок на фінансування, а також ефективне управління проектами і робота з громадськістю.

Активісти кажуть, що робота їх організацій змінилася вже під час поїздок: нові тематичні та методологічні ідеї впроваджувалися часто в адаптованій формі, негайно. Обмін досвідом мав також середньо- і довгостроковий ефект: стали помітні лакуни, що призвело до початку розвитку нових проектів і методів вирішення проблем. Деякі побачені успішні практики активісти вже впровадили або реалізували в своїх країнах: наприклад, в Україні впроваджували схожі на грузинські спільні освітні програми для молодих переселенців і місцевих жителів. А з міста Гюмрі, Вірменії, привезли ідею створення інклюзивного центру соціальної і психологічної реабілітації для дітей ВПО, який вже почав свою роботу в Україні, успішно

слідуючи адаптованій колегами на практиці моделі, при регулярних консультаціях, які отримували українські активісти від колег з Вірменії. Часто висловлювалося (і частково воно вже реалізовано) бажання і намір поглибити створені зв'язки і продовжити взаємне навчання – наприклад, в рамках взаємних робочих візитів і докладного обміну досвідом, а також взаємного консультування з приводу конкретних тем і проблем. Конкретні форми співробітництва вже заплановані, а частково навіть здійснені. Серед них транскордонні спільні проекти, конференції та семінари.

ДІАЛОГ І РУЙНУВАННЯ УПЕРЕДЖЕНЬ

Плануючи проект «Подоласмо наслідки війни разом» і всі супутні заходи, включаючи поїздки в (пост-)конфліктні регіони, ми розуміли, що досвід війни залишив слід у свідомості учасників. Ми усвідомлювали, що вони самі можуть бути упередженими або мати забобони по відношенню до колег з інших країн. Тому крім обміну досвідом нашою ключовою метою було руйнування можливих забобонів і створення конструктивного діалогу. Ця мета об'єднує всі шість робочих напрямків нашого проекту.

У цьому контексті одним з найважливіших результатів трьох освітніх турів стало те, що учасники поїздок познайомились з колегами та іншими людьми з різних країн, у такий спосіб переборовши свої упередженості або забобони до представників інших народів. Зараз вони співпрацюють і дружать. Багато учасників зізналися, що спочатку ставилися до колег з інших країн упереджено і навіть вороже – і все підкреслювали в фіналі, що спільне інтенсивне професійне і особисте спілкування допомогло їм побачити інших учасників як індивідуумів, поза своїх стереотипів: наприклад, українським активістам вдалося перейнятися довірою до росіян і вірменських колег, грузинські і вірменські учасники

знайшли спільну мову, і у всіх учасників з України, Вірменії та Грузії зруйнувалися забобони щодо колег з Чечні та інших регіонів Північного Кавказу. Те ж саме стосується і ставлення до чужих релігій, будь то християнство або іслам. Крім того, в кінці подорожі учасники не тільки навчилися краще розуміти причини і наслідки забобонів і дискримінації, а й зробили відповідні висновки для власної роботи.

Повернувшись з турів, учасники активно ділилися своїми враженнями з колегами і в колі друзів, таким чином роблячи негайно свій внесок у руйнування забобонів по відношенню до представників певних країн, суспільств і культур. Крім того, багато хто планує заснувати у себе в країнах діалогові ініціативи і заходи між сторонами, які беруть участь або брали участь у військовому конфлікті. Багатьом випускникам програми вже вдалося вплинути на конкретні, пов'язані з дискримінацією, конфлікти в своїх місцях проживання.

СВОЄЧАСНА ПСИХОСОЦІАЛЬНА ДОПОМОГА – ЗАПОРУКА ДОВГОСТРОКОВОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Три освітніх тури і спілкування учасників з чотирьох країн підтвердили загальне враження: інтеграція біженців і ВПО в своїх нових (постійних або тимчасових) місцях проживання помітно ускладнюється психосоціальними обставинами – люди змушені не по своїй волі покинути рідний дім і часто глибоко травмовані досвідом війни і насильства. При цьому пошук терміново необхідного базового забезпечення (їжею, медикаментами, житлом) часто затьмарює необхідність психологічної підтримки.

Крім того, в чотирьох представлених країнах поки гостро не вистачає кваліфікованих фахівців психосоціальної допомоги. Проблема посилюється стигматизацією психотерапії по всій території колишнього СРСР. Через неї люди, які відчувають гостру потребу в психологічній і психосоціальній допомозі, часто відмовляються користуватися існуючими пропозиціями. Таким чином, нанесені війною психологічні травми не отримують професійної уваги, ускладнюючи інтеграцію, а часом приводячи до агресивної поведінки і насильства.

Професійне спілкування під час турів розкрило помітні відмінності в цій області в різних країнах. На Північному Кавказі міжнародні організації усвідомлено зайнялися освітою професіоналів психосоціальної допомоги після воєн у Чечні. В Україні зараз відбувається подібний розвиток подій. У Грузії і Вірменії ж після минулих там воєн психосоціальній допомозі не приділялося практично ніякої уваги. Робочий досвід північнокавказьких колег в цій області був вкрай цікавий іншим учасникам. Він показав, як важливо якомога швидше надати психосоціальну підтримку біженцям і вимушеним переселенцям.

ПРОФЕСІЙНА ПРОФІЛАКТИКА ЕМОЦІЙНОГО ВИГОРАННЯ ПРЕДСТАВНИКІВ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

У всіх представлених країнах інтеграційна робота проводиться в основному добровольцями, представниками громадянського суспільства. При цьому вони постійно стикаються з людьми, які пережили важкі травми і часто не мали можливості ці травми внутрішньо опрацювати. Допомогати таким людям емоційно дуже важко; перед волонтерами стоїть високий ризик вигорання і екстремальної душевної перевтоми.

Тому в рамках проекту «Подолемо наслідки війни разом» ми навчили і сертифікували перших клінічних супервізорів в Україні. Тепер вони пропонують індивідуальну, командну і групову супервізію професіоналам психосоціальної допомоги. Звернутися за підтримкою і зв'язатися з сертифікованим клінічним супервізором можна анонімізовано через сайт проекту.

Наші тури також внесли свій вклад в профілактику емоційного вигорання: вони дали співробітникам громадських організацій можливість тимчасово покинути звичний робочий контекст, подивитися на свою діяльність з нових перспектив, спілкуючись з колегами, а також відчути розуміння і визнання інших активістів, що надає мотивацію і сили. Така зміна перспективи – типова практика професійної супервізії.

ПОГЛЯД У МАЙБУТНЄ

Обмін досвідом та налагодження контактів – основи міжнародного проекту «Подолемо наслідки війни разом». Вони представлені (зокрема, в формі міжнародних конференцій і круглих столів) і в рамках інших робочих напрямків проекту – таких, як опрацювання психологічних травм, соціальне підприємництво як інструмент вирішення соціально-економічних конфліктів і профілактика викликаного війною домашнього насильства.

У кожній з цих областей нам особливо важливо познайомити активістів та експертів з різних (пост)конфліктних регіонів. Контексти їх діяльності багато в чому збігаються, і обмін успішними методами роботи та рішеннями виявляється вкрай продуктивний. Досвід проекту показує синергії поєднання різних перспектив і ноу-хау.

Актуальна програма «Подолемо наслідки війни разом» завершується в січні 2019, але на її місце прийде однойменний аналогічний проект. Отриманий в рамках освітніх турів у 2017 році досвід показав необхідність навчання (травмо) психотерапевтів. Тому в майбутньому проекті ми плануємо в рамках робочого напрямку «Опрацювання викликаних війною психологічних травм» проводити навчання для психотерапевтів з України, Грузії та Вірменії і підтримувати їх в наданні безоплатної психотерапевтичної допомоги травмованим війною людям. При цьому нам важливо розширити роботу проти стигматизації психотерапії на територію Грузії і Вірменії.

СЛОВА ПОДЯКИ

Велику подяку ми хочемо висловити всім НКО в Україні, Вірменії та Грузії, які запросили нас, розповіли нам багато корисного і цікавого про свою роботу і поділилися з нами позитивним досвідом та успішними практиками інтеграції, а також своїми помилками, з яких вони зробили цінні висновки.

Ми також особливо вдячні самим учасникам турів за їх активність, ентузіазм і за все те, що вони в результаті турів продумали, реалізували і запланували. Ця робота – важка, безкорислива і часто здійснюється людьми, які самі пережили війну і вимушену еміграцію – заслуговує глибокої подяки. Спасибі і успіху вам у вашій важливій роботі.

Нарешті, ми безмежно вдячні Федеральному міністерству іноземних справ Німеччини за цю можливість зробити внесок в спільне подолання наслідків війни шляхом тематично різноманітного міжнародного співробітництва та обміну досвідом представників громадянського суспільства.

Марія Слезачек

*Керівниця проекту
«Подолаємо наслідки війни разом»*

Алла Гамахарія

*Координаторка проекту в Грузії
та упорядниця видання*

Діана Мірібян

Координаторка проекту у Вірменії

Інна Айрапетян

*Координаторка групи Північного
Кавказу з освітніх поїздок*

Надія Хоменко

Координаторка проекту в Україні

«Дуже вразила робота з дітьми. Навіть хочу приїхати в Вірменію як волонтер, щоби докладніше ознайомитися з питаннями соціального підприємництва з дітьми».

Учасниця проекту, Україна

«В мене змінилися погляди на іслам, і все це завдячуючи Луїзі; вона стала для мене ліпшою подругою».

Учасниця проекту, Вірменія

«Дуже сподобалася організація в Батумі, їх робота з молоддю дуже вразила. Обов'язково зв'яжуся з ними і встановлю контакт».

Учасниця проекту, Росія

«Побачили, яка величезна робота була проведена в Грузії з інтеграції ВПО, який складний шлях пройшли люди. Багато ще не зроблено, та в них ще не опустилися руки, в них горять очі, є почуття команди, співробітництво НУО з державою дало хорошу законодавчу базу ВПО – є чому повчитись».

Учасниця проекту, Україна

«Побільше б таких зустрічей, таких поїздок – і ми позбулися б всіх упереджень та дискримінації, вирішили б усі конфлікти».

Учасниця проекту, Вірменія

«Завдяки нашим освітнім турам і знайомству з колегами в мене змінилися погляди, я по-іншому стала дивитися на багато національностей».

Учасниця проекту, Україна

«Поїздка зруйнувала багато стереотипів, наприклад, відношення до чеченців; дала можливість налагодити нові контакти».

Учасниця проекту, Україна

**Про проект
«Подолоємо наслідки
війни разом»**

Мультинаціональне врегулювання конфліктів і розвиток діалогу через підтримку громадянського суспільства в Україні та інших (пост)конфліктних зонах Східної Європи

Виходячи з того, що в нинішній ситуації (війна на сході України і анексія Криму) громадянське суспільство України є центральною силою в сфері врегулювання, вирішення та запобігання (післявоєнних) конфліктів і миротворства, метою проекту є надання підтримки українському громадянському суспільству в цій складній роботі, запобігання професійного вигорання та встановлення довгострокової та стабільної роботи громадянського суспільства.

Ця мета досягається цілеспрямованою професіоналізацією активістів громадянського суспільства через їх навчання і підвищення кваліфікації, а також через обмін знаннями і досвідом з експертами та колегами з інших країн, які пережили або переживають військовий конфлікт, як, наприклад, Грузія, Вірменія та Росія (Північний Кавказ).

За допомогою міжнародних конференцій, круглих столів та освітніх турів в рамках даного проекту громадянське суспільство Грузії, Вірменії та Росії, Північний Кавказ, що представляє одну з центральних сил постконфліктного забезпечення в своїх країнах, також отримує підтримку в вирішенні та запобіганні (післявоєнних) конфліктів.

Другою, не менш важливою, метою проекту є досягнення діалогу та створення мережі співпраці між представниками громадянського суспільства різних (пост)конфліктних країн Східної Європи, особливо між чотирма країнами проекту:

Україною, Грузією, Вірменією та Росією. Саме це дає можливість знайти спільне довгострокове рішення в сфері врегулювання конфліктів і миротворства, а в довгостроковій перспективі і розвиває мирний процес у всьому регіоні.

Проект «Подоласмо наслідки війни разом» реалізується з серпня 2016 по січень 2019 року громадською організацією «Німецько-Російський Обмін» (DRA eV, Берлін) спільно зі своїм головним українським партнером, громадською організацією «Країна вільних людей» (Краматорськ/Львів), головним російським партнером, а також наступними п'ятьма партнерськими організаціями з України, Росії, Грузії, Вірменії та Німеччини: «Наше майбутнє» (Запоріжжя, Україна), «Карітас Вірменія» (Гюмрі, Вірменія), фонд «Сухумі» (Кутаїсі, Грузія), «Фонд Східної Європи» (Київ, Україна), ChildFund (Берлін, Німеччина).

Проект є результатом попередніх проектів по мирному врегулюванню післявоєнних конфліктів, що реалізуються DRA e.V. в Україні починаючи з 2014 року (<https://kriegsfolgenueberwinden.de/ru/vorgaengerprojekt>).

Проект фінансується Міністерством закордонних справ Федеративної Республіки Німеччина.

Реалізовані в рамках шести робочих напрямків міжнародного проекту «Подолоємо наслідки війни разом» заходи

У проект було залучено 91 учасника освітніх програм, тренінгів та поїздок з 4 країн (Україна, Росія, Грузія і Вірменія), 286 учасників двох міжнародних конференцій та одного міжнародного круглого столу. Також завдяки 32 субгрантовим проектам, реалізованих учасниками освітніх програм в рамках проекту, були залучені 3847 осіб безпосередньо і більше 45 тисяч чоловік через інтернет-ресурси.

РОБОТА З ТРАВМАМИ, ОБУМОВЛЕНИМИ ВОЄННИМ КОНФЛІКТОМ

Даний напрямок підтримує громадянське суспільство через підвищення кваліфікації психотерапевтів і психологів, які працюють з психологічними травмами війни, попередження випадків вторинної травматизації психологів і вихорання волонтерів, які працюють на громадських засадах, а також розвінчування широко поширених упереджень щодо психологічної допомоги.

Реалізовані в рамках даного напрямку заходи:

- Сертифіковане навчання клінічних супервізорів з усієї України.
- Дві інформаційні кампанії з протидії стигматизації звернення за психотерапевтичною допомогою.
- Міжнародна конференція на тему «Травмотерапія в конфліктних і постконфліктних регіонах».

ПРОТИДІЯ ЗУМОВЛЕНІЙ ВОЄННИМ КОНФЛІКТОМ ДИСКРИМІНАЦІЇ

Даний напрямок підтримує громадських активістів в їх роботі з певними цільовими групами суспільства, включно приймаючі громади, щодо подолання та запобігання зумовлених війною дискримінації. Навчання проходить за методом, розробленим нашим партнером Perspektivwechsel Plus. Цей метод базується на підході Anti-bias (свобода від упереджень) і спрямований на вироблення критичного ставлення до упереджень на основі саморефлексії.

Реалізовані в рамках даного напрямку заходи:

- Навчання тренерів по антидискримінаційній роботі в (пост) конфліктних регіонах.
- 5 субгрантових проектів, реалізованих в різних частинах України для зниження рівня дискримінації в суспільстві, викликаній військовим конфліктом на сході України.
- Видання методичного посібника на трьох мовах по антидискримінаційній роботі в конфліктних і постконфліктних регіонах.

СТРАТЕГІЇ ПРОТИДІЇ ЗУМОВЛЕНОМУ ВІЙНОЮ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЛЮ

Даний напрямок підтримує громадянське суспільство у протидії домашньому насильству, зумовленого війною, через залучення чоловіків до цієї роботи і через обмін досвідом між громадськими активістами з різних (пост) конфліктних регіонів, які працюють з чоловіками на тему домашнього насильства. Цей напрямок включає в себе авторську навчальну програму партнерів проекту з протидії домашньому насильству, зумовленому війною, через залучення чоловіків у відповідальні практики і громадську роботу по зниженню і запобіганню домашньому насильству.

Реалізовані в рамках даного напрямку заходи:

- Навчання чоловіків громадській роботі по зниженню і попередженню домашнього насильства, обумовленого війною.
- 7 семінарів для чоловіків по темі домашнього насильства, реалізованих в 6 регіонах України в рамках субгрантових проектів навчених нами раніше учасників.
- 6 інформаційних кампаній щодо запобігання домашньому насильству як слідства війни, реалізованих в шести регіонах України в рамках субгрантових проектів навчених нами раніше учасників.
- Міжнародний круглий стіл на тему «Робота з чоловіками по темі домашнього насильства: ефективні методи профілактики, робота з кривдниками».

РОБОТА ПО ДОСЯГНЕННЮ ДІАЛОГУ І МИРНОГО ВРЕГУЛЮВАННЯ КОНФЛІКТІВ ЗА ДОПОМОГОЮ ФОРУМ-ТЕАТРУ

Учасники даного проектного напрямку навчаються шукати рішення для різних конфліктів, що виникають в суспільстві внаслідок війни, за допомогою методу «Форум-театр». Форум-театр є ефективним методом посередництва в переговорній і миротворчій діяльності.

Реалізовані в рамках даного напрямку заходи:

- Навчання мультиплікаторів по використанню методу форум-театру в діалоговій і миротворчій роботі експертами з України, Вірменії та Росії (Північного Кавказу).
- 6 субгрантових проектів для подолання соціальних наслідків війни з використанням методу форум-театру, реалізовані в різних регіонах України.
- Публікація методичного посібника на трьох мовах на тему «Форум-театр як метод вирішення і запобігання (поствоєнних) конфліктів».

ІНТЕГРАЦІЯ ВНУТРІШНІХ ПЕРЕСЕЛЕНЦІВ І БІЖЕНЦІВ:

В даному напрямку здійснюється підтримка громадянського суспільства України, Вірменії, Грузії та Росії (Північного Кавказу) у вирішенні проблем і конфліктів в області інтеграції біженців та переселенців через обмін досвідом та успішними практиками інтеграції.

Реалізовані в рамках даного напрямку заходи:

- 3 навчальні поїздки в Україну, Грузію та Вірменію для обміну досвідом ефективних стратегій інтеграції внутрішніх переселенців і біженців для активістів з України, Грузії, Вірменії та Росії (Північного Кавказу).
- Видання інформаційної брошури про успішні практики громадянського суспільства України, Грузії, Вірменії та Росії (Північного Кавказу) по інтеграції ВПО і біженців на чотирьох мовах (українська, російська, вірменська і грузинська).

СПРИЯННЯ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА ДЛЯ ВИРІШЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ КОНФЛІКТІВ:

Даний напрямок підтримує громадянське суспільство в роботі по зниженню численних соціально-економічних проблем і конфліктів, викликаних війною, через розвиток і поширення в Україні соціального підприємства як інструменту громадянського суспільства для вирішення названих проблем і конфліктів.

Реалізовані в рамках даного напрямку заходи:

- Навчання активістів застосовувати соціальне підприємництво як стратегію щодо подолання та запобігання соціально-економічних конфліктів, викликаних війною.
- Створено 4 соціальних підприємства, спрямованих на вирішення соціально-економічних конфліктів в 4 регіонах України.
- 2 всеукраїнські інформаційні кампанії, спрямовані на популяризацію ідеї соціального підприємництва як інструменту громадянського суспільства для запобігання і подолання соціально-економічних конфліктів.
- Міжнародна конференція на тему «Соціальне підприємництво як інструмент для громадських активістів по подоланню та запобіганню соціально-економічних конфліктів, викликаних військовими діями»

Більш детальну інформацію про проект та шість робочих напрямків проекту, а також огляд результатів роботи проекту та субгрантових проектів у виді матеріалів та відео, можна знайти на сайті проекту: <http://www.overcome-war.org>.

Видавець:	DRA e.V. (ГО «ДРА») Бадштрассе, 44 13357 Берлін, Німеччина +49 (0)30/4466800 info@austausch.org austausch.org fb.com/draberlin
Упорядника видання :	Алла Гамахарія Координаторка проекту
Керівниця проекту:	Марія Слезачек, DRA e.V.
Проект:	«Подолемо наслідки війни разом»
Робоча назва проекту:	«Інтеграція внутрішніх переселенців і біженців»
Партнери по реалізації робочого напрямку проекту:	DRA (ДРА), Німеччина «Країна вільних людей», Україна Armenian Karitas (Вірменський Каритас), Вірменія Фонд «Сухумі», Грузія
Збір матеріалів по організаціям:	Діана Мірібян Координаторка проекту у Вірменії Мері Гелашвілі Співробітниця проекту в Грузії Інна Айрапетян Координаторка групи Північного Кавказу з освітніх поїздок Надія Хоменко Координаторка проекту в Україні

Короткий аналіз ситуації з інтеграції ВПО та біженців:	Діана Мірібян Координаторка проекту у Вірменії Алла Гамахарія Координаторка проекту в Грузії та упорядниця видання Інна Айрапетян Координаторка групи Північного Кавказу з освітніх турів Надія Хоменко Координаторка проекту в Україні
Переклад на вірменську:	Крістіне Согікян
Переклад на грузинську:	Лалі Шенгелія
Переклад на українську:	Анна Печерна
Дизайн та верстка:	Аліна Потемська

Публікація інформаційної брошури реалізована завдяки фінансовій підтримці Міністерства закордонних справ Федеративної Республіки Німеччини.

© ГО «ДРА», 2018 р.

Всі права захищені. Зміст цієї публікації можна без обмежень використовувати і відтворювати в в освітніх або інших некомерційних цілях при обов'язковому згадці проекту «Подолемо наслідки війни разом» і ГО DRA e.V. в якості видавця.

Інформаційну брошуру слід цитувати наступним чином:
«Успішні практики по інтеграції ВПО і біженців. Досвід громадянського суспільства України, Грузії, Вірменії та Росії, Північний Кавказ» – Інформаційна брошура, DRA e.V. – «Подолемо наслідки війни разом», Берлін, Київ 2018 р.».

Дане видання є безкоштовним.

ПОДОЛАЄМО
НАСЛІДКИ
ВІЙНИ **РАЗОМ**

у партнерстві з:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԿԱՐԻՏԱՍ
ARMENIAN CARITAS

за фінансової підтримки:

Federal Foreign Office